
Årsredovisning 2015

för

Förenade Liv
Gruppförsäkring AB (publ)

Innehållsförteckning

Förvaltningsberättelse	3
Resultaträkning	10
Rapport över totalresultat	11
Resultatanalys	12
Balansräkning	13
Rapport över förändringar i eget kapital	15
Kassaflödesanalys	16

NOTER

Not 1	Redovisningsprinciper	17	Not 22	Materiella tillgångar	59
Not 2	Upplysningar om risker	26	Not 23	Obeskattade reserver	60
Not 3	Fusion	47	Not 24	Ej Inljånade premier	60
Not 4	Premieinkomst	48	Not 25	Livförsäkringsavsättning	60
Not 5	Kapitalavkastning, intäkter	48	Not 26	Avsättning för återbäring	60
Not 6	Orealiserade vinster på placeringstillgångar	48	Not 27	Avsättning för oreglerade skador	60
Not 7	Utbetalda försäkringsersättningar	49	Not 28	Avsättning för skatter	61
Not 8	Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar f e r	49	Not 29	Pensioner och liknande förpliktelser	62
Not 9	Driftkostnader	50	Not 30	Skulder avseende direkt försäkring	62
Not 10	Kapitalavkastning, kostnader	51	Not 31	Derivat	63
Not 11	Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	51	Not 32	Upplysning om kvittning	65
Not 12	Övriga tekniska intäkter	51	Not 33	Övriga skulder	66
Not 13	Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	52	Not 34	Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	66
Not 14	Bokslutsdispositioner	52	Not 35	Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	66
Not 15	Skatt på årets resultat	53	Not 36	Ställda panter	67
Not 16	Aktier och andra andelar	53	Not 37	Upplysningar om närstående	68
Not 17	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	54	Not 38	Medelantal anställda samt löner och ersättningar	73
Not 18	Utlåning kreditinstitut	54	Not 39	Pensionsupplysningar	76
Not 19	Fordringar avseende direkt försäkring	54	Not 40	Avstämning av totalavkastningstabell	76
Not 20	Övriga fordringar	54	Not 41	Viktiga uppskattningar och bedömningar	77
Not 21	Finansiella tillgångar och skulder	55	Not 42	Styrelsens och verkställande direktörens underskrifter	79

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Styrelsen och verkställande direktören för Förenade Liv Grupp försäkring AB (publ) organisationsnummer 516401-6569, avger härmed årsredovisning för 2015.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

Förenade Liv Grupp försäkring AB publ (Förenade Liv) ägs till 100 procent av Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam SAK). Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar bland annat de helägda dotterföretagen Tre Kronor Försäkring AB och SalusAnsvar AB samt det delägda finska bolaget Folksam Skadeförsäkring Ab. I not 37 "Upplysningar om närstående", ges en detaljerad beskrivning av Folksam och de relationer som finns mellan de ingående bolagen.

Allmänt om verksamheten

Förenade Liv är specialister på personförsäkringar för tjänstemän och akademiker. I nära samarbete med organisationer, arbetsgivare och förmedlare skräddarsys grupp lösningar.

Förenade Liv är ett icke-vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag som bedriver försäkringsverksamhet enligt ömsesidiga principer avseende frivillig grupp försäkring. Produkterna som erbjuds är liv-, sjuk-, diagnos-, premiebefrielse-, olycksfall- samt sjukvårdsförsäkring. Olycksfalls-, sjuk-, sjukvårds- och diagnosförsäkring särredovisas som skadeförsäkringsrörelse, övrig verksamhet redovisas som livförsäkringsrörelse.

Ekonomisk Översikt

2015 har återigen varit ett starkt verksamhetsår för Förenade Liv och premieinkomsten f. e. r har ökat med drygt sex procent, bland annat beroende på att bolagets sjukvårdsaffär har vuxit kraftigt. Årets premievoly m påverkas dock av en negativ engångseffekt till följd av förändrad redovisningsprincip. Årets kapitalavkastning är klart lägre än 2014 till följd av svagare avkastning på aktieportföljen. Detta påverkar resultatet i hög grad jämfört med tidigare år. Försäkringsersättningarna har ökat jämfört med föregående år, vilket beror på ökad affärsvolym samt ökade sjuktal och ökad skadekostnad för sjukvårds- och olycksfallsförsäkring. Trots ökad affärsvolym har driftkostnader kunnat hållas nere och tillgängligheten, samt kundnöjdheten, i kundtjänst och skadeorganisationen hållas på en fortsatt hög nivå. Anpassningar med anledning av Solvens II-regelverket har bedrivits med stor effektivitet och framgång.

Väsentliga händelser under 2015

Under 2015 har digitalisering varit en viktig komponent i utvecklingsarbetet. En ny responsiv webbplats har lanserats. Den nya webbplatsen har gett försäkringstagarna bättre service och möjlighet till interaktivitet. Även den unika webbportalen med online-tjänster, där förmedlare och grupp företrädare bland annat enkelt kan hämta ansökningar, förköpsinformation, planinformation samt se engagemanget hos enskilda försäkringstagare, har implementerats i sin helhet.

Förenade Liv har under 2015, förutom de egna bestånden, även reglerat och administrerat Folksam Saks och Saco Folksam Försäkrings AB:s inkomstförsäkringar samt sjukvårds-, olycksfalls-, liv- och sjukförsäkring åt SalusAnsvar Personförsäkring AB. SalusAnsvar Personförsäkring AB förvärvades av Förenade Liv per den 31 december 2014 och efter tillstånd från Finansinspektionen verkställdes en fusion den 1 juli 2015 vilket innebar att SalusAnsvar Personförsäkring AB upplöstes och gick upp i Förenade Liv.

Under Almedalsveckan anordnade Förenade Liv, tillsammans med fackförbundet ST och Vision, ett seminarium i ämnet "Arbetslivets digitalisering – en möjlighet". Inför seminariet gjordes en undersökning av TNS-Sifo bland STs och Visions medlemmarna som bland annat visade att nästan sju av tio anser att digitaliseringen ger övervägande positiva effekter på jobbet – främst då det gäller effektivitet, förenkling och möjligheter till distansarbete. Medlemmar ansåg dock att stat och kommun har en förbättringspotential då det gäller att förklara sin IT-strategi och involvera medarbetarna och ge dem relevant utbildning av verktygen. Almedalsseminariet var välbesökt.

Under året har Folksams koncernchef lämnat en avsiktsförklaring om att införliva Förenade Livs verksamhet till Folksam och avveckla varumärket.

Resultat och marknad

Förenade Liv visade för år 2015 ett resultat före bokslutsdispositioner och skatt om -91 (149) miljoner kronor. Företagets försäkringstekniska resultat (exklusiva kapitalavkastning) uppgick till (-157) (-179) miljoner kronor. Årets negativa resultat är främst hänförligt till den lägre kapitalavkastningen.

Skadeförsäkringsrörelsens resultat 2015 (2014)

Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat uppgick till -72 924 (-1 198) kkr.

Premieintäkten för egen räkning (netto) uppgick till 511 564 (420 538) kkr.

Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen uppgick till 34 649 (170 697) kkr.

Försäkringsersättningar (netto) inklusive förändring i avsättning oreglerade skador uppgick till -505 868 (-501 949) kkr.

Återbäring till 13 371 (-12 000) kkr

Driftskostnaderna uppgick till -77 719 (-77 430) kkr.

Livförsäkringsrörelsens resultat 2015 (2014)

Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat uppgick till -18 202 (149 758) kkr.

Premieinkomsten för egen räkning (netto) uppgick till 534 366 (517 388) kkr.

Kapitalavkastningen netto uppgick till 31 264 (157 205) kkr.

Försäkringsersättningar (netto) inklusive förändring i avsättning för oreglerade skador uppgick till -456 564 (-377 417) kkr.

Förändring i livförsäkringsavsättningar uppgick till -44 826 (14 116) kkr.

Återbäring uppgick till - (-18 000) kkr

Driftskostnaderna uppgick till -82 446 (-75 663) kkr.

Kapitalförvaltning

Marknadsutveckling

De internationella finansmarknaderna har under 2015 i stor utsträckning styrts av den amerikanska centralbanken, FED. Den amerikanska tillväxten har sakta tagit fart under året och arbetsmarknaden har förbättrats. Frågan har varit när FED åter ska börja höja sin styrränta. I Europa har tillväxttakten varit ojämnt fördelad mellan länderna, men generellt inte alltför svag. För att få upp inflationen till en önskad nivå på 2 procent har den europeiska centralbanken, liksom den svenska Riksbanken genomfört ytterligare styrräntesänkningar och framförallt gjort omfattande stödköp av obligationer för att få ner även räntor på obligationer med längre löptid. I Sverige sänkte Riksbanken i februari för första gången styrräntan under noll, vilket följdes av två ytterligare sänkningar. Detta tillsammans med stödköp ledde till att räntenivåerna för korta obligationer etablerades väl under nollstrecket och även att längre obligationer under stor del av året handlats till negativ ränta.

Nyhetsflödet har annars under våren och sommaren bland annat handlat om krisen i Grekland. Denna kulminerade under sommaren och fick, tillsammans med oro för tillväxtproblem och obalanser i kinesisk ekonomi, effekter även på svenska svenska bostads- och företagsobligationer. Skillnaden mellan svensk 5-årig statsobligationsränta och motsvarande bostadsobligationsränta steg till exempel under sommaren med cirka 0,3 procent. Denna "spreadökning" påverkades också av att Riksbanken stödköpte statsobligationer, men stödköpte inte bostadsobligationer. Under resten av året minskade "spreaden" lite igen och var vid utgången av 2015 cirka 0,8 procent, mot 0,5 vid årets början.

Under sommaren och hösten tog oljepriset fart igen. Uppgången under våren, från strax under 50 till cirka 70 dollar per fat vändes till en nedgång strax under 40 dollar vid utgången av året. Detta leder till stora problem i vissa oljeproducerande länder, men har inte givit tydliga positiva effekter i konsumentländerna tillväxt. Oljepriset bidrar i stället till låg inflation och därmed till att såväl styrräntor som obligationsräntor i Europa och Sverige ligger kvar på rekordlåga nivåer.

Sett totalt över året har räntorna på statsobligationer med löptider på omkring 2 år sjunkit från omkring 0 procent till cirka minus 0,4 procent och för 5-åringar stigit från omkring 0,1 procent till cirka 0,3 procent. Världens börser inledde året med kraftigt stigande kurser, understödda av främst de sjunkande räntor i Europa och en försiktig återhämtningsoptimism i USA. Aktier framstod sannolikt som betydligt bättre investeringsalternativ än räntebärande värdepapper. Den svenska börsen hade till slutet av april stigit med cirka 20 procent. Under resten av våren och sommaren tog en svagare period vid och i augusti, när bland annat Kinas tillväxtproblem kom i fokus, sjönk världens börser kraftigt på bred front. Efter viss återhämtnings hade den svenska börsen vid årets slut totalt under året stigit med omkring 10 procent och världsindex stigit med 2 procent, eller 7 procent efter omräkning till svenska kronor.

Avkastning

För att nå en god avkastning och riskspridning fördelas företagets investeringar på olika tillgångsslag och marknader. Investeringar görs huvudsakligen i räntebärande värdepapper och aktier. Fokus för investeringarna är långsiktig trygghet för kunderna utifrån risk, avkastning och hållbar utveckling. Totalt förvaltar företaget 3 675 728 tusen kronor, varav 77 (74) procent är placerat i räntebärande värdepapper utgivna av svenska staten eller kommuner och bostadsinstitut i Sverige. Durationen i den räntebärande portföljen har under året varit cirka 3,5 (3,5) år. Aktieportföljen står för 23 (26) procent av det förvaltade kapitalet och består av noterade utländska aktier och aktier i Swedbank AB (publ). Totalavkastningen för år 2015 på bolagets tillgångar blev 1,9 (9,6) procent, motsvarande 71 335 (331 368) tusen kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är bolagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företagets risktolerans. Årets avkastning förklaras främst av en god utveckling för aktier i kombination med mycket låga, men ändå svagt sjunkande, räntor. Även kronförsvagningen mot dollar har bidragit positivt genom att värdet på de utländska aktieinnehaven, i svenska kronor, ökat i värde. Avkastningen på aktier blev därmed 4,1 (21,0) procent och för räntebärande tillgångar 1,0 (6,3) Valutaexponering har under året varit cirka 13 (13) procent.

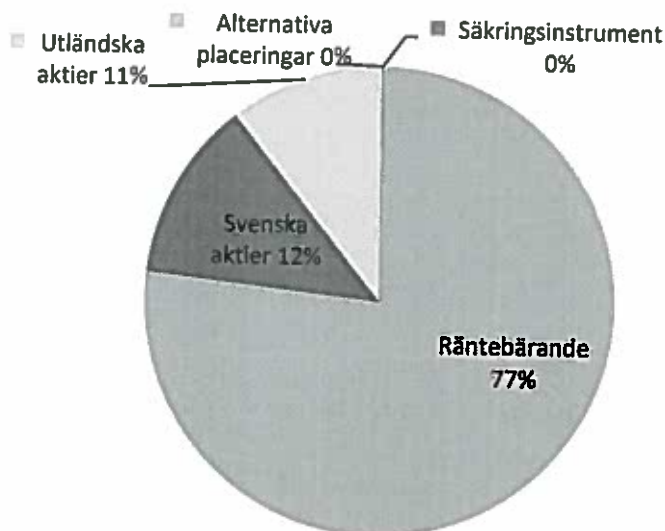
SN B

Totalavkastningstabell

Kkr	Ingående marknadsvärde 2015-01-01	Utgående marknadsvärde 2015-12-31	Total- avkastning 2015 Kkr	Total- avkastning 2015 %	Total- avkastning 2014 %	Total- avkastning 2013 %	Total- avkastning 2012 %
Räntebärande placeringar	2 690 948	2 826 367	28 287	1,0	6,3	-0,1	3,5
Aktier	890 233	851 217	39 148	4,1	21,0	30,1	14,2
Alternativa placeringar	301	317	16	5,5	18,2	0,7	-14,4
Säkringsinstrument	1 924	-2 173	3 884	n/a	n/a	n/a	n/a
Bolagsstrategiska innehav	78 000	-	-	-	-	-	-
Summa	3 661 406	3 675 728	71 335	1,9	9,6	7,6	6,7

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 40 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Placeringstillgångarnas fördelning, Marknadsvärde

Personalinformation

Förenade Livs personal är till största del tillikaanställd i Folksam. Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Folksam är genom medlemskapet i Arbetsgivarorganisationen-KFO bunden av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor för tjänstemän med Försäkringstjänstemannaförbundet-FTF, Handelsanställdas förbund och Jusek. Avtalet med Jusek omfattar samtliga anställda som är medlem i ett fackförbund som är medlem i SACO. Folksams tjänstepensioner, KTP-planen, är kollektivavtalsreglerad med de fackliga motparterna.

Se även not 38.

Bolagsstyrning

Bolagsstyrningen av Förenade Liv följer de regelverk som gäller inom moderföretaget Folksam Sak och utgår från svensk lagstiftning, och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Folksam tillämpar också Svensk Kod för bolagsstyrning. Utöver de externa styrande regelverken finns cirka 80 interna regelverk som klassificeras som övergripande.

Instruktioner och regelverk som har fastställts i moderföretagets styrelse och som har bäring på Förenade Liv tas därefter i Förenade Livs styrelse. Vissa av regelverken fastställs årligen, oavsett om de förändras eller inte. Varje kvartal redovisas för styrelsen den ekonomiska ställningen i form av kvartalsbokslut.

Twister

Förenade Liv har inga eller ett fåtal klagomål eller tvister. I de fall Förenade Liv bedömer att ekonomisk ersättning kan komma att utgå eller att tvistig återbetalning kan förväntas utbli har reservering gjorts efter bedömning i varje enskilt ärende.

Ekologiskt och ekonomiskt perspektiv

Genom att vara en del av Folksam verkar Förenade Liv för att kunna påverka och långsiktigt förändra samhället för att uppnå ökad hållbarhet och trygghet för individen. Till grund för vilka företag Förenade Liv investerar i ligger etiska placeringskriterier. Kriterierna berör mänskliga rättigheter, korruption och miljö. Vissa företag väljs bort oavsett hur bra deras arbetsmiljö eller miljöpåverkan är. Därför finns ett negativt, utslutande kriterium för tobak och illegala vapen. Genom aktiv bolagsstyrning kan Förenade Liv i samarbete med Folksam påverka bolagen.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Risk och riskhantering är en central del av verksamheten i försäkringsföretag. Riskerna och de beslut som tas för att hantera dem påverkar bolagets ekonomiska ställning och förmåga att nå företagets mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut om risker skapas förutsättningar för att erbjuda kunderna försäkringslösningar som ger dem trygghet. Därför är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och ett långt tidsperspektiv. Se vidare i not 2 för en mer detaljerad redogörelse av riskhantering och risker i företaget.

Solvens II

Förenade Liv samarbetar tillsammans med Folksam gällande Solvens II. Solvens II-programmet är Folksam's största och viktigaste projekt. Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsbolag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare. De nya reglerna som träder ikraft den 1 januari 2016 ställer krav på att försäkringsbolag ska ha tillräckligt med kapital i förhållande till sina risker för att kunna leva upp till sina åtaganden gentemot försäkringstagarna. Solvens II-programmet är en viktig del av moderniseringen av Folksam och innebär en modernare reglering för hela branschen - en utveckling som är bra för både kunderna och för oss som försäkringsbolag. Folksam påbörjade anpassningen till Solvens II redan 2009. Programmet har i huvudsak fokuserat på att anpassa Folksam's företagsstyrning till de nya legala kraven och uppfylla nya krav på rapportering till tillsynsmyndigheten.

Femårsöversikt och nyckeltal, Kkr

RESULTAT	2015	2014	2013	2012	2011
Premieintäkt för egen räkning	462 989	420 538	360 955	333 829	323 032
Premieinkomst för egen räkning	534 343	517 388	505 210	326 673	345 048
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	65 917	327 901	242 471	187 965	128 781
Försäkringsersättningar, netto (inkl oreglerade skador)	-962 432	-919 005	-717 103	-1 459	-508 395
Förändring i livförsäkringsavsättningar	-45 171	-15 170	11 018	-124 010	9 030
Driftskostnader i försäkringsrörelsen	-160 166	-153 092	-111 055	-37 627	-18 062
Återbäring och rabatter, netto	13 371	-30 000	-24 000	-388 250	-60 000
Övriga tekniska intäkter och kostnader	23	-	-	-	-
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	-91 126	148 560	267 496	297 121	219 434
Årets resultat	-48 692	138 135	195 701	193 241	128 670
EKONOMISK STÄLLNING					
Placeringsstillgångar till verkligt värde	3 588 761	3 595 074	3 411 300	3 008 722	2 828 922
Försäkringstekniska avsättningar	2 196 951	2 010 823	1 883 876	1 828 481	1 857 096
Konsolideringskapital					
Eget kapital	1 550 087	1 523 364	1 385 229	1 189 529	996 287
Obeskattade reserver	235 541	279 093	300 679	283 455	234 739
Uppskjuten skatteskuld	58 553	72 062	39 328	25 932	26 528
Totalt konsolideringskapital	1 844 181	1 874 519	1 725 236	1 498 916	1 257 554
Kapitalbas	1 845	1 876	1 727	1 499	1 258
Erforderlig solvensmarginal	291	260	238	170	160
NYCKELTAL					
Skadeförsäkringsrörelse					
Skadeprocent	107	117	84	8	70
Driftkostnadsprocent *	15 (17)	17 (18)	13 (16)	12 (16)	10 (17)
Totalkostnadsprocent *	122 (101)	134 (135)	97 (100)	20 (24)	80 (87)
Livförsäkringsrörelse					
Förvaltningskostnadsprocent **	5,6 (5,0)	5,2 (4,6)	4,6 (4,3)	2,5 (5,5)	1,6 (5,1)
Administrationskostnadsprocent	12,5	11,5	10,8	17,0	13,9
Resultat av kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, procent	1,8	2,2	2,2	2,6	3,1
Totalavkastning, procent	1,9	9,6	7,6	6,7	5,4
Ekonomisk ställning					
Konsolideringsgrad, procent	143 (175)	166 (200)	190 (199)	181 (227)	146 (188)

* Nyckeltal angivna inom parentes har beräknats exklusive driftkostnadsintäkter, huvudsakligen innehållande vinstandel från återförsäkrare, för att vara jämförbara med tidigare år.

Nyckeltal avseende direktavkastning redovisas för åren 2008-2009 enligt FFFS 2008:26. Nyckeltal avseende totalavkastningen redovisas för åren 2008-2009 enligt Svensk försäkrings rekommendation för rapportering av totalavkastning.

Förslag till vinstdisposition

Bolaget redovisar ett totalt resultat på -48 691 733 kronor.

Skadeförsäkringsrörelsen redovisar ett resultat på -41 609 096 kronor. Styrelsen och verkställande direktören föreslår stämman att årets resultat, -41 609 096 kronor, behandlas på följande sätt:

Till konsolideringsfonden avsätts -41 609 096 kronor.

Livförsäkringsrörelsen redovisar ett resultat på -7 082 636 kronor. Styrelsen och verkställande direktören föreslår stämman att årets resultat -7 082 636 kronor, behandlas på följande sätt:

Till konsolideringsfonden avsätts -7 082 636 kronor.

RESULTATRÄKNING

Kkr		2015	2014
TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSEN			
Premieintäkter efter avgiven återförsäkring			
Premieintäkt	Not 4	511 564	451 380
Premier för avgiven återförsäkring		-48 575	-30 842
		462 989	420 538
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen		34 649	170 697
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Utbetalda försäkringsersättningar			
Före avgiven återförsäkring	Not 7	-431 793	-341 804
Återförsäkrarens andel		34 870	24 011
Förändring i avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		-116 623	-187 166
Återförsäkrarens andel		7 678	3 010
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Skadeförsäkringsavsättningar	Not 8	-346	-1 054
Återbäring efter avgiven återförsäkring		13 371	-12 000
Driftskostnader	Not 9	-77 719	-77 430
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-72 924	-1 198
TEKNISK REDOVISNING AV LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSEN			
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring			
Premieinkomst	Not 4	535 116	518 175
Premier för avgiven återförsäkring		-774	-787
		534 342	517 388
Kapitalavkastning, intäkter	Not 5	67 906	122 393
Orealiserade vinster på placeringstillgångar			
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	Not 6	-	39 639
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Utbetalda försäkringsersättningar			
Före avgiven återförsäkring	Not 7	-436 059	-429 793
Återförsäkrarens andel		-1 715	-
Förändring i avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		-18 733	12 737
Återförsäkrarens andel		-57	-
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Livförsäkringsavsättningar	Not 8	-44 825	-14 116
Återbäring efter avgiven återförsäkring		-	-18 000
Driftskostnader	Not 9	-82 446	-75 663
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10	-3 330	-2 927
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11	-33 308	-1 900
Återbäring efter avgiven återförsäkring		-	18 000
Övriga tekniska intäkter och kostnader	Not 12	23	-
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-18 202	149 758

RESULTATRÄKNING (FORTS.)

Kkr

ICKE-TEKNISK REDOVISNING

		2015	2014
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-72 924	-1 198
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		-18 202	149 758
Kapitalavkastning, intäkter	Not 5	75 421	132 906
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 6	-	43 028
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10	-3 423	-3 174
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11	-37 349	-2 063
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen		-34 649	-170 697
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		-91 126	148 560
Bokslutsdispositioner	Not 14	43 553	21 586
Resultat före skatt		-47 573	170 146
Skatt på årets resultat	Not 15	-1 119	-32 011
ÅRETS RESULTAT		-48 692	138 135

RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT

Kkr	2015	2014
Periodens resultat	-48 692	138 135
Årets övrigt totalresultat	-	-
ÅRETS TOTALRESULTAT	-48 692	138 135

RESULTATANALYS

Kkr	Total	Skadeförsäkrings-	Livförsäkringsrörelse	
		rörelse	(övrig livförsäkring)	
		Sjukdom och olycksfall	Premiefrielseförsäkring	Grupplivsförsäkring
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	1 046 680	511 564	-	535 116
Premier för avgiven återförsäkring	-49 349	-48 575	-	-774
Premier för egen räkning	997 331	462 989	-	534 342
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	75 421	75 421	-	-
Kapitalavkastning, intäkter	67 906	-	2 954	64 952
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	-	-	-	-
Utbetalda försäkringsersättningar				
Före avgiven återförsäkring	-867 852	-431 793	-611	-435 448
Återförsäkrarens andel	33 156	34 869	-	-1 713
Förändring i avsättning för oreglerade skador				
Före avgiven återförsäkring	-135 356	-116 623	1 582	-20 315
Återförsäkrarens andel	7 621	7 678	-	-57
Förändring i andra försäkringstekniska avsättn. f.e.r	-45 171	-345	-1 540	-43 286
Återbäring och rabatter	13 371	13 371	-	-
Driftskostnader	-160 166	-77 719	-649	-81 798
Kapitalavkastning, kostnader	-6 753	-3 423	-118	-3 212
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	-70 657	-37 349	-1 463	-31 845
Övriga tekniska intäkter och kostnader	23	-	-	23
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	-72 924	-72 924		
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	-18 202		155	-18 357
Totalt tekniskt resultat	-91 126	-72 924	155	-18 357
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	-58 548	-54 620	-569	-3 359
Avvecklingsresultat för egen räkning	-61 493	-55 793	-569	-5 131
Försäkringstekniska avsättningar före avgiven återförsäkring				
Livförsäkringsavsättningar	226 444	1 400	8 139	216 905
Avsättning för oreglerade skador				
Avsättning för fastställda skador och ej fastställda skador	1 082 568	935 848	-	146 720
Avsättning för sjukräntor	155 242	141 521	2 166	11 555
Skadebehandlingsreserv	88 725	77 848	364	10 513
	1 552 979	1 156 617	10 669	385 693
Avsättning för återbäring och rabatter	554 279	294 750	-	259 529
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avgiven återförsäkring				
Livförsäkringsavsättningar	-	-	-	-
Avsättning för oreglerade skador	40 591	40 541	-	50
Summa återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar	40 591	40 541	-	-
Konsolideringsfond	1 583 779	555 757	59 971	968 051

BALANSRÄKNING**TILLGÅNGAR**

Kkr		2015-12-31	2014-12-31
Placeringstillgångar			
Placeringar i koncernföretag			
Aktier och andelar i koncernföretag		-	78 000
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 16	849 944	889 488
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 17	2 732 938	2 622 980
Utlåning till kreditinstitut	Not 18	5 098	-
Derivat	Not 31	781	4 606
		3 588 761	3 517 074
Summa placeringstillgångar		3 588 761	3 595 074
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar			
Ej intjänadepremier och kvardröjande risker	Not 24	6 250	-
Avsättning för oreglerade skador	Not 27	40 784	29 454
		47 034	29 454
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring	Not 19	53 069	33
Fordringar avseende återförsäkring		4 392	8 768
Övriga fordringar	Not 20	12 350	9 598
		69 811	18 399
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	Not 22	289	416
Kassa och bank		247 646	198 137
Aktuell skattefordran		55 980	56 742
Uppskjuten skattefordran		80 976	-
		384 891	255 295
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		35 164	33 693
		35 164	33 693
SUMMA TILLGÅNGAR		4 125 661	3 931 915

BALANSRÄKNING**EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER**

Kkr		2015-12-31	2014-12-31
Eget kapital			
Aktiekapital		15 000	15 000
Konsolideringsfond		1 583 779	1 370 229
Årets resultat		-48 692	138 135
		1 550 087	1 523 364
Obeskattade reserver	Not 23		
Periodiseringsfond		235 541	279 093
Försäkringsteknisk avsättning (före avgiven återförsäkring)			
Livförsäkringsavsättning	Not 25	226 444	181 262
Ej intjänade premier och kvardröjande risker	Not 24	54 792	
Avsättning för oreglerade skador	Not 27	1 361 436	1 211 653
Avsättning för återbäring och rabatter	Not 26	554 279	617 908
		2 196 951	2 010 823
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 29	3 697	4 681
Avsättningar för skatter	Not 28	58 553	72 062
		62 250	76 743
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring	Not 30	5 481	8 814
Skulder avseende återförsäkring		16 961	10 659
Derivat	Not 31	3 396	3 816
Övriga skulder	Not 33	17 284	8 623
		43 122	31 912
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 34	37 710	9 980
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		4 125 661	3 931 915
STÄLLDA PANTER	Not 36	3 609 551	3 540 676
ANSVARSFÖRBINDELSER		Inga	Inga
ÅTAGANDE		Inga	Inga

RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL

Kkr

Eget kapital	Aktiekapital	Konsoliderings- fond	Årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans 2014-01-01	15 000	1 174 528	195 701	1 385 229
Föregående års vinstdisposition		195 701	-195 701	-
Årets resultat, tillika årets totalresultat		-	138 135	138 135
Utgående balans 2014-12-31	15 000	1 370 229	138 135	1 523 364
Ingående balans 2015-01-01	15 000	1 370 229	138 135	1 523 364
Föregående års vinstdisposition		138 135	-138 135	-
Fusionsresultat		75 415		75 415
Årets resultat, tillika årets totalresultat		-	-48 692	-48 692
Utgående balans 2015-12-31	15 000	1 583 779	-48 692	1 550 087

KASSAFLÖDESANALYS

Kkr	2015	2014
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		
Resultat före bokslutsdispositioner ¹⁾	-91 126	148 560
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	219 576	-92 177
Betald skatt	23 001	-72 659
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	151 451	-16 276
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	-80 326	113 300
Förändring av övriga rörelsefordringar	-88 030	-7 409
Förändring av övriga rörelseskulder	38 308	-4 526
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN	21 403	85 089
INVESTERINGSVERKSAMHETEN		
Köp av dotterbolag	-	-78 000
Försäljning av materiella och immateriella tillgångar	-16	-1
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGSVERKSAMHETEN	-16	-78 001
ÅRETS KASSAFLÖDE	21 387	7 088
Likvida medel vid årets början ⁴⁾	198 757	190 197
Kursdifferens i likvida medel	1 324	1 472
Övertagna kassa och banktillgodohavanden vid fusion	26 497	-
Likvida medel vid årets utgång ⁴⁾	247 965	198 757
Årets kassaflöde	21 387	7 088
^{1) Betalda och erhållna räntor och utdelningar}	2015	2014
Under perioden betald ränta	-718	-987
Under perioden erhållen ränta	31 025	44 141
Summa betalda och erhållna räntor	30 307	43 154
^{2) Poster som inte ingår i kassaflödet}	2015	2014
Avskrivningar	144	180
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-48 886	-93 386
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	70 657	-78 704
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	-25 456	-81 472
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	46 485	35 047
Förändring av avsättningar avseende försäkringsavtal	110 324	126 948
Förändring av avsättning pensionsförpliktelse	-984	-788
Avsättningskatt	67 467	
Övrigt	-175	-2
Justering för posten som inte ingår i kassaflödet	219 576	-92 177
^{3) Förändring av placeringstillgångar}	2015	2014
Investering i placeringstillgångar	-1 622 617	-1 771 762
Försäljning av placeringstillgångar	1 542 291	1 885 521
Summa förändring av placeringstillgångar	-80 326	113 759
^{4) Likvida medel vid årets utgång}	2015	2014
Kassa och banktillgodohavanden	247 646	198 137
Kortfristiga placeringar jämförbara med likvida medel	319	620
Summa likvida medel vid årets utgång	247 965	198 757

Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Allmän information

Årsredovisningen avges per 31 december 2015 och avser räkenskapsåret 2015 för Förenade Liv Grupp försäkring AB med organisationsnummer 516401-6569 med säte i Stockholm. Bolaget ägs till 100 procent av Folksam ömsesidig sakförsäkring med organisationsnummer 502006-1619 med säte i Stockholm. Adressen till huvudkontoret är Bohusgatan 14, 106 60 Stockholm. Folksam ömsesidig sakförsäkring upprättar koncernredovisning där ej vinstutdelande dotterbolag ej konsolideras.

Överensstämmelse med normgivning och lag

Förenade Livs årsredovisning har upprättats i enlighet med Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRF), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag (FFFS 2008:26) och dess ändringsföreskrifter samt Rådet för finansiell rapporteringsrekommendation RFR 2. Förenade Liv tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och FFFS 2008:26. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

Förutsättningar vid upprättande av Förenade Livs finansiella rapporter

Förenade Livs funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste tusental. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument och finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet. I not 41 beskrivs bedömningar och uppskattningar som har en betydande inverkan på de finansiella rapporterna.

De viktigaste antagandena som påverkar redovisade belopp för tillgångar och skulder är relaterade till de försäkringstekniska avsättningarna. Avsättningarna kontrolleras och utvärderas löpande i det ordinarie boksluts- och prognosarbetet. Eventuellt överskott eller underskott i avsättningen för oreglerade skador, exklusive innevarande skadeår, redovisas i sin helhet i resultaträkningen som ett avvecklingsresultat.

De nedan angivna redovisningsprinciperna har, tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår i femårsöversikten eller nedan.

Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen den 10 mars 2016. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på stämman den 13 april 2016.

Ändrade redovisningsprinciper

Ändrade redovisningsprinciper föranledda av nya eller ändrade IFRS

Inga ändringar har skett under 2015.

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte börjat tillämpas

Ett antal nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft först under kommande räkenskapsår och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nyheter eller ändringar som blir tillämpliga fr.o.m. räkenskapsår 2016 och framåt planeras inte att förtidstillämpas.

Nedan beskrivs förväntade effekter på de finansiella rapporterna som tillämpningen av nedanstående nya eller ändrade IFRS förväntas få på de finansiella rapporterna. Utöver dessa bedöms inte de övriga nyheterna påverka Förenade Livs finansiella rapporter.

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. IFRS 9 träder ikraft den 1 januari 2018 och tidigare tillämpning är tillåten givet att EU antar standarden. EU planerar att godkänna standarden under första halvåret 2016.

IASB har föreslagit att företag som bedriver försäkringsverksamhet ska få ett tillfälligt undantag att senarelägga övergången till IFRS 9 till den 1 januari 2021.

De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier; där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Fair value option är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en mis-match i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar som inte innehas för handel i övrigt totalresultat.

Vad gäller de delar som berör finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39 förutom vad avser finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde enligt den så kallad "Fair Value Option". För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hänförliga till egen kreditvärdighet respektive på förändringar i referensränta.

Den nya nedskrivningsmodellen kommer kräva en redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. De nya reglerna kring säkringsredovisning innebär bland annat förenklingar av effektivitetstester samt utökning av vad som är tillåtna säkringsinstrument och säkrade poster. Förenade Liv har ännu inte gjort någon utvärdering av effekterna då standarden ännu inte godkänts för tillämpning inom EU.

FFFS 2015:12, Föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag kommer att ersätta Finansinspektionens föreskrifter om allmänna råd (FFFS 2008:26) om årsredovisning i försäkringsföretag. I de nya föreskrifterna införs utökade upplysningskrav på den diskonteringsränta som företaget använder. Bestämmelserna om nyckeltal har anpassats till de krav och begrepp som gäller i och med genomförandet av Solvens 2-direktivet och försäkringsgrenarnas indelning har anpassats till den nationella tillsynsrapporteringen. Reglerna om offentliggörande av redovisningsrelaterade uppgifter om ersättning och förmåner till ledningen överförs till FFFS 2015:12 från Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:2) om ersättningspolicy i försäkringsföretag, fondbolag, börser, clearingorganisationer och institut för utgivning av elektroniska pengar. Reglerna träder i kraft den 1 januari 2016 och tillämpas för första gången på årsbokslut, årsredovisningar och koncernredovisningar för räkenskapsår som inleds efter den 31 december 2015 och i delårsrapporter som upprättas för del av sådant räkenskapsår.

Utöver förändrade krav på upplysningar och nyckeltal förväntas inte de nya reglerna innebära någon väsentlig förändring i de finansiella rapporterna.

Redovisning av försäkringsavtal

Klassificering av avtal

Förenade Liv genomför löpande en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för bolaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Bolaget har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken är minst fem procent. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett finansiellt instrument. All verksamhet i bolaget redovisas som försäkringsavtal eftersom de innehåller betydande försäkringsrisk. Det medför att alla avtal redovisas som försäkringsavtal enligt tidigare tillämpade principer.

Klassificering av försäkringsavtal utifrån regelverk avseende tjänstepension

All livförsäkringar är klassificerade som övrig livförsäkring. Som tjänstepensionsförsäkring avses livförsäkring där utbetalningar av försäkringsbelopp, engångsbelopp eller periodiska utbetalningar, är beroende av en eller flera personers uppnående eller förväntade uppnående av viss ålder, och har samband med yrkesutövning, samt försäkringar som meddelas som tillägg till sådana försäkringar. Inga sådana försäkringar finns då alla försäkringar inom livförsäkringsrörelsen ger ersättning vid den försäkrades dödsfall, eller är tillägg till sådan försäkring.

Intäktsredovisning/Premieinkomst

Som premieinkomst för gruppliv redovisas premier för försäkringsavtal för vilka företagets ansvar inträtt under verksamhetsåret.

I enlighet med FFS 2008:26 ska försäkringsföretag som bedriver skadeförsäkringsrörelse som premieinkomst redovisa den totala bruttopremien som inbetalts eller kan tillgodoföras företaget för försäkringsavtal där försäkringsperioden påbörjats före räkenskapsårets utgång. Med bruttopremie menas den avtalsbestämda premien för hela försäkringsperioden. Avsättning till premiereserv ska ske för ej intjänade premier. Bolaget har under 2015 genomfört systemförändringar som har medfört att premierna avseende skadeförsäkringsrörelsen ska kunna redovisas enligt gällande redovisningsregler.

Rättning av felaktig premieredovisning

I tidigare finansiella rapporter har bolaget felaktigt redovisat premier avseende skadeförsäkringsrörelsen enligt kontantprincipen. Den systemförändring som har genomförts under 2015 har ej medfört att tidigare redovisade premieinkomster/intäkter kan räknas om för att därmed erhålla en jämförbarhet mellan de finansiella rapporterna. Företaget hänvisar till IAS 8 som reglerar byte av redovisningsprincip och menar att det inte varit praktiskt genomförbart att räkna om tidigare finansiella rapporter.

Rättningen av den felaktiga redovisningen har ingen direkt inverkan på årets resultat då man bokar en premieinkomst motsvarande förändringen i premiereserven på 54 792 Kkr för premier som löper över 2016.

Rättningen av den felaktiga redovisningen har således haft störts inverkan på balansposterna Fordringar avseende direkt försäkring med 53 069 Kkr, Försäkringstekniska avsättningar, Ej intjänade premier och kvardröjande risker med 54 792 Kkr samt förbetalda premier på 26 149 Kkr. Dock har redovisningen av förbetalda premier en indirekt påverkan på resultatet då den med tidigare redovisningsmetod skulle bokats som premieinkomst i 2015 års resultat.

Livförsäkringsavsättningarna har förstärkts med 47 409 Kkr i samband med systemförändringarna. Systemförbättringarna har medfört att beräkningsunderlagen för livförsäkringsavsättningarna samtidigt har förbättrats.

Utbetalda försäkringsersättningar

Som utbetalda försäkringsersättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar består av livförsäkringsavsättningar, avsättning för ej intjänade premier och avsättning för oreglerade skador samt avsättning för återbäring och rabatter. Förändring av försäkringstekniska avsättningar för försäkringsavtal redovisas över resultaträkning under respektive rubrik.

Livförsäkringsavsättning

Livförsäkringsavsättning för premiebefriande är förväntade kapitalvärdet av framtida skadeutbetalningar minus det förväntade kapitalvärdet av de premier som skulle ha erlagts under den tid då premiebefrielse pågår. Som grund för antaganden om sjukavveckling och dödlighet används dels den sjuklighet och dödlighet som observerats i försäkringsbeståndet, dels de olika studier som görs av sjukledigt och dödlighet bland försäkrade och i befolkningen.

Diskonteringsräntan vid beräkning av avsättningar för premiebefrielseförsäkringar väljs enligt Finansinspektionens gällande föreskrifter om försäkringsföretags val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar

Avsättning för ej intjänade premier

Avsättning för ej intjänade premier utgör värdet av bolagets samlade ansvarighet för löpande försäkringar. Beräkningarna av avsättningarna har gjorts enligt vedertagen metodik innebärande att man beaktar hur stor del av premien för varje enskild försäkring som hänför sig till tiden efter redovisningsperioden.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättning för kända men oreglerade skador har gjorts till sitt kända belopp med tillägg för beräknade återstående utbetalningskostnader samt beräknade återstående skaderegleringskostnader.

Avsättning för okända skador avseende såväl skadekostnader som skaderegleringskostnader har skett med hänsyn till erfarenhet av för varje tidpunkt inträffade men i efterhand rapporterade försäkringsfall. Den metod som används för okända oreglerade skador är chain-ladder.

Denna metod är en vedertagen aktuariell metod som är väl kontrollerad och accepterad. Oavsett metod finns dock ett naturligt inslag av osäkerhet beroende på ändrade förutsättningar inom och utom bolaget över tiden, samt rent slumpmässiga svängningar. Utöver avsättningen för kommande skadeutbetalningar görs även avsättning för återstående skaderegleringskostnader.

Denna avsättning baseras på erfarenheter från tidigare års skaderegleringskostnader och en uppskattning av den totalt utestående mängden skador som återstår att reglera.

För sjukräntor beräknas avsättningarna med livaktuariella metoder. Detta innebär att framtida kostnader beräknas med beaktande sannolikheten för insjuknande/tillfrisknande, driftkostnadsbelastning. Antaganden om insjuknande och dödlighet används dels den sjuklighet och dödlighet som observerats i försäkringsbeståndet, dels de olika studier som görs av sjuklighet och dödlighet bland försäkrade och i befolkningen. Avsättning för övriga oreglerade skador diskonteras inte.

Avsättning för återbäring och rabatter

Tilldelad återbäring består av återbäring som tilldelas försäkringstagarna men som vid bokslutstillfället ännu ej förfallit till betalning.

Avsättningen avser grupplivförsäkring, olycksfall samt sjukförsäkring (skador från 2002) och kan endast minskas i samband med sänkta försäkringspremier.

Driftskostnader

Samtliga driftskostnader fördelas i resultaträkningen efter funktionerna anskaffning, skadereglering, administration, provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring, kapitalavkastning kostnader samt i vissa fall övriga tekniska kostnader.

Avgiven återförsäkring

Som premie för avgiven återförsäkring redovisas belopp som betalats ut under räkenskapsåret eller belopp som tagits upp som en skuld till försäkringsföretag som mottagit återförsäkring enligt ingångna återförsäkringsavtal, inklusive portföljpremier. Premierna periodiseras så att kostnaden fördelas till den period som försäkringsskyddet avser. Avdrag görs för belopp som gottskrivits på grund av portföljåterdragning eller en förändring av återförsäkrades andel av proportionella återförsäkringsavtal.

Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar motsvarar återförsäkrares ansvar för försäkringstekniska avsättningar enligt ingångna avtal. Företaget bedömer nedskrivningsbehovet för tillgångar avseende återförsäkringsavtal varje årsbokslut/kvartal. Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde på tillgången så skrivs tillgången ned till återvinningsvärdet och nedskrivningen kostnadsförs i resultaträkningen.

Redovisning av kapitalavkastning

Posten Kapitalavkastning, intäkter avser avkastning på placeringstillgångar och omfattar utdelning på aktier och andelar, ränteutgifter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto).

Under Kapitalavkastning, kostnader redovisas kostnader för placeringstillgångar. Posten omfattar driftskostnader för kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto), av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto).

För placeringstillgångar som värderas till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar förs tidigare realiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Realiserade vinster på placeringstillgångar respektive Realiserade förluster på placeringstillgångar. Realisationsvinster på andra tillgångar än placeringstillgångar redovisas som Övriga intäkter. Realiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag. Sådana förändringar som förklaras av valutakursförändringar redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust under posten Kapitalavkastning.

Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen i skadeförsäkring redovisas under den icke-tekniska redovisningen. Kapitalavkastning i livförsäkringsrörelsen redovisas i det tekniska resultatet. Den totala kapitalavkastningen fördelas mellan verksamhetsgrenarna genom att ta hänsyn till de försäkringstekniska avsättningarna för respektive verksamhetsgren, konsolideringsfond samt årets resultat före kapitalavkastning.

Skatter

Inkomstskatt

Alla verksamhetsgrenar inom Förenade Liv beskattas enligt lagen om inkomstskatt. För den gren där skatten beräknas utifrån förmögenhetsmassan (avkastningsskatt) har ingen belastning av uppskjuten skatt skett. Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt resultat eller i eget kapital. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Beloppen beräknas baserade på hur de temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. I bolaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

Finansiella instrument

Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder och eget kapital återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller bolaget förlorar kontrollen över dem. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld.

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

Klassificering och värdering

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader för alla finansiella instrument förutom avseende de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan.

Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehåses för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallad Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar samt obligationer och räntebärande värdepapper.

Förenade Liv har som princip att hänföra samtliga dessa placeringstillgångar som är finansiella instrument till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

Beräkning av verkligt värde

För en beskrivning av hur verkligt värde bestäms hänvisas till not 18.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs eventuella lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, övriga finansiella placeringstillgångar, lån lämnade till koncernföretag, övriga fordringar inklusive likvida medel samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstidpunkten. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehåses för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

Förenade Liv har inte hänfört några skulder till värderingskategorin finansiella skulder värderade till verkligt värde över resultaträkningen.

Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde

Nedskrivningar av finansiella instrument**Nedskrivningsprövning för finansiella tillgångar i kategorin lånefordringar/kundfordringar**

Vid varje rapporttillfälle utvärderar Förenade Liv om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlosthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

En finansiell tillgång har ett nedskrivningsbehov endast om objektiva belägg visar att en eller flera händelser inträffat som har en inverkan på framtida kassaflöden för den finansiella tillgången om dessa kan uppskattas på ett tillförlitligt sätt.

Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande:

- betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären,
- att långivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts,
- ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp,
- att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion och
- negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet.

Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Leasade tillgångar

Samtliga leasingavtal har klassificerats som operationella och redovisas enligt reglerna för operationell leasing. Kostnader avseende operationella leasingavtal redovisas i årets resultat linjärt över leasingperioden. Inga leasade tillgångar 2015.

Materiella tillgångar

Materiella tillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma bolaget till del och anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Materiella tillgångar redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar med tillägg för eventuella uppskrivningar.

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas i det tekniska resultatet.

Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod vilken uppgår till 5 år för samtliga redovisade maskiner och inventarier.

Nedskrivningsprövning för materiella tillgångar

De redovisade värdena för tillgångarna prövas vid varje balansdag. Om indikation på nedskrivningsbehov finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. En nedskrivning redovisas när en tillgångs redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången.

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning reverseras om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

En reversering görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning där så är aktuellt, om ingen nedskrivning gjorts.

Andra avsättningar

Pensioner och liknande förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i Förenade Liv omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse eller genom försäkring. Folksam ömsesidig sakförsäkring har betalningsansvaret för pensionsplanen.

Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls.

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där Förenade Liv förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsbolag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i årets resultat i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I juridisk person tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS19. Förenade Liv följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De

väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämde förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

Pensionering i egen regi

Förenade Liv har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse utfäst till vissa anställda att ersätta 65 procent av lönen för dem som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelse redovisas över resultaträkningen.

Ansvarsförbindelser (eventualförpliktelser)

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

Syftet med reservposter under eget kapital

Konsolideringsfond

Här redovisas det belopp som får användas för förlusttäckning och andra ändamål som följer av bestämmelser i bolagsordningen. Då bolaget är ömsesidigt bedrivet och därmed ej får dela ut vinst till ägarna sålts ansamlade vinster/förluster av till konsolideringsfonden.

Not 2 Upplýsingar om risker

Denna not beskriver Förenade Livs riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplýsingar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

Förenade Livs riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner.

Förenade Liv bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkringstagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i Förenade Livs affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapital situation.

Riskfilosofi

Riskfilosofin anger Förenade Livs övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk tas medvetet och att risktagandet styrs som en integrerad del av verksamhetsstyrningen med utgångspunkt från Folksamns vision och värderingar och med högt ställda krav på efterlevnad av lagar och regler. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera något värde begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera risk.

Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten behöver företaget även ha en sund riskkultur. Ledning och chefer bidrar till en sund riskkultur genom att i ord och handling förmedla till sina medarbetare vad som är företagets attityd till och aptit på risk, samt hur riskhantering bedrivs inom företaget. Alla företagets medarbetare bidrar till en sund riskkultur genom att agera i enlighet med företagets värderingar och hålla sig uppdaterade om aktuella regelverk.

Riskkaptitramverket

Företagets riskkaptitramverk är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering och beslutas årligen av styrelsen. Ramverket består av komponenterna riskkaptit, risktolerans, risk- och kapitalmåt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskkaptitramverket utgör en central och viktig komponent i att binda samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egna risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskkaptitramverk men utgör även underlag för riskkaptitramverkets utformning.

Risk- och kapitalmåten mäter och ger underlag för att analysera den möjliga effekten av olika risker på Förenade Liv. För att möjliggöra analys av företagets väsentliga risker är valet av riskmått baserat på företagets styrmodell. Förenade Livs riskkaptit anger den nivå på risk som styrelsen bedömer är önskvärd för att uppnå företagets långsiktiga mål medan risktoleransen anger gränsen för vilken riskexponering som kan accepteras. Företagets riskkaptit och risktolerans är satta med hänsyn till såväl finansiella som icke-finansiella mål med beaktande av regulativa krav.

Den kvalitativa riskkaptiten anger den nivå på risk som är önskvärd för att uppnå företagets långsiktiga mål. Risker som företaget söker är risker som förväntas bidra positivt till Förenade Livs måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de negativa konsekvenserna inte förväntas överväga de positiva eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera.

Risktoleransen anger den maximala mängd risk som styrelsen kan acceptera och sätts primärt utifrån företagets förmåga att hantera risk. Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

Förenade Livs riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av väsentliga interna och externa förändringar.

Den samlade effekten som Förenade Livs övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskkapitlen genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskkapitl och kapitalbehov både på kort och lång sikt.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och utgör en viktig beståndsdel i den övergripande riskhanteringen. Nedan beskrivs riskhanteringsprocessens olika steg.

Identifiera risker

Företaget definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder för olika kategorier av risk. Exempel på analysmetoder som tillämpas är omvärldsanalyser, verksamhetsanalyser, produkt- och erbjudandeanalyser samt portföljanalyser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras.

Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Kunskap om verksamheten och dess risker finns i första linjen där respektive chef är ytterst ansvarig för att risker identifieras och dokumenteras inom sina ansvarsområden inklusive eventuell utlagd verksamhet. I samband med riskidentifiering ska även de konsekvenser som kan uppstå om händelsen/risken inträffar och de bakomliggande orsakerna till risken identifieras och dokumenteras. Riskfunktionen stödjer första linjens riskidentifiering genom att tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd, samt stöd vid formulering och värdering av identifierade risker.

Genomföra riskanalys

Vid riskanalysen analyseras, värderas och mäts enskilda risker och samverkan mellan dessa. Företagets risker värderas på ett enhetligt sätt och kvantifieras med vedertagna mätmetoder i den mån kvantifiering är möjlig. Beroende på riskkategori är värderingen kvantitativ (mätning) eller kvalitativ (bedömning).

I den kvalitativa värderingen av framförallt verksamhetsrisker analyseras hur stor påverkan risker kan få på kunder, varumärke eller kostnader om de inträffar. Sannolikheten bedöms genom en uppskattning av när eller hur ofta risken skulle kunna inträffa om inga åtgärder vidtas. Riskfunktionen tillhandahåller metodstöd för värdering av verksamhetsrisker.

Hantera risker

Riskhanteringsprocessens tredje steg innebär att "behandla" riskerna genom att först besluta om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras för att därefter besluta om vilka eventuella åtgärder som ska vidtas, samt att slutligen planera och genomföra beslutade åtgärder. Första linjen ska hantera riskerna, men kan ta stöd av riskfunktionen vid utformning av åtgärder. Om det finns behov av att samverka inom företaget för att reducera eller eliminera risker ska den verksamhet som identifierat risken påtala detta för övriga som berörs. Företagets riskkapitl ska vara vägledande för beslut om hantering.

Övervaka och följ upp risker, utvärdera riskhantering

Processens fjärde steg innebär att risker och riskåtgärder följs upp löpande. Chefer i verksamheten följer upp att de riskhanterande åtgärder som beslutats genomförs och får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första linjens uppföljning samt följer upp och utvärderar utförande och effektivitet av riskhanterande åtgärder.

Analysera och rapportera riskexponering

De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Riskfunktionen sammanställer, minst två gånger per år, en riskrapport till vd och styrelse som beskriver företagets sammanlagda riskexponering och övergripande status på riskhanterande åtgärder. Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Riskorganisation och beslutsprocesser

Styrelsen i Förenade Liv har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras.

Alla medarbetare i företaget har ansvar för att identifiera och hantera risker inom sitt ansvarsområde. Medarbetare har ansvar för att känna till och följa aktuella regelverk och att bidra till en sund riskkultur. Medarbetare ska också utan fördröjning rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitöverträdelser och andra avvikelser, till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen.

Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering. Det innebär att i enlighet med regelverket för riskhantering identifiera, mäta/värdera och fatta beslut om hur risker ska hanteras samt vidta åtgärder för att hantera dessa.

I chefsansvaret ingår att säkerställa god intern kontroll genom att se till att de processer och/eller rutiner som används i verksamheten möjliggör ett medvetet risktagande. Det innebär även att dokumentera och säkerställa utförandet av kontroller som fångar upp förändrade förutsättningar och eventuella avvikelser från förväntat resultat. Cheferna ska även sträva efter en helhetssyn på riskhantering och ska samverka med varandra när det gäller riskhantering. De ansvarar också för att göra det möjligt för medarbetarna att efterleva tillämpliga regelverk och för att följa upp efterlevnaden av dessa.

Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av Aktuarie-, Risk- och Compliancefunktionerna. Dessa funktioner stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för aktuarie-, risk-, compliance- och internkontrollverksamheten i företaget. Andra ansvarslinjen ansvarar även för att övervaka, kontrollera, följa upp och utvärdera första linjens riskhantering i syfte att bevaka företagets och försäkringstagarnas ekonomiska intressen. Funktionerna är självständiga i förhållande till första ansvarslinjen, är underställda vd och rapporterar till vd och styrelse

Riskfunktionen ansvarar för att utveckla och förvalta företagets riskhanteringssystem samt stödjer dess tillämpning. Riskfunktionen följer upp, övervakar och kontrollerar riskhanteringen i företaget. Vidare analyserar och rapporterar Riskfunktionen företagets riskexponering till vd och styrelse och till organisationen i övrigt.

Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter.

Styrelsen beslutar om företagets riskkaptit och risktolerans och säkerställer att riskkaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Styrelsen ska proaktivt begära information om materiella risker samt utmana den information som kommer från första och andra ansvarslinjen. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut. Hur detta sker ska dokumenteras.

Verkställande direktörens ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering.

För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvaliteten i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse har vd inrättat kommittéer där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i dessa kommittéer.

Risker och Solvens II

Solvens II regelverket träder i kraft den 1 januari 2016. Syftet med regleringen är att stärka skyddet för försäkringstagarna och säkerställa finansiell stabilitet i försäkringsföretagen. Nya regler införs bland annat för beräkning av kapitalkrav kopplat till företagets risker. Vidare införs krav på att företaget ska göra en "egen risk- och solvensbedömning" vilket i korthet innebär att affärsstrategierna integreras med bedömning av totalt kapitalbehov med hänsyn till företagets riskprofil. Solvens II-regelverket innebär också utökad rapportering till Finansinspektionen.

Företaget har sedan 2011 bedrivit förändringsarbete både i projektform och inom ordinarie verksamhet för att anpassa verksamheten till Solvens II regelverket. Under 2015 har förberedande rapportering skett till finansinspektionen av bl.a. egen risk och solvensbedömning.

Väsentliga risker i Förenade Liv

Förenade Liv definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Den verksamhet som Förenade Liv bedriver innebär risker som kan leda till förluster i försäkringsprodukter eller tillgångar. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser vilka kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå som följd av såväl politiska förändringar, innovationer, förändrad rättslig praxis som icke ändamålsenliga interna processer, rutiner och system och brott mot externa eller interna regler. Dessa risker ryms inom kategorin verksamhetsrisker.

I kommande avsnitt beskrivs Förenade Livs försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Försäkringsrisker

Förenade Liv erbjuder gruppförsäkringar till anställda och medlemmar genom de arbetsgivare och organisationer som företräder dem. Försäkringarna är ettåriga riskförsäkringar. Företaget utvecklar och erbjuder också skraddarsydda försäkringslösningar. Bland produkterna där Förenade Liv är försäkringsgivare finns försäkringar för graviditet, föräldraskap, sjukdom, olycksfall och dödsfall. Förenade Liv ska vara ett ansvarstagande och pålitligt bolag med god kontroll av försäkringsriskerna.

Det breda produktutbudet exponerar Förenade Liv mot en mängd olika försäkringsrisker. Risker förekommer i samband med tecknande av försäkring, i samband med beräkning av försäkringstekniska avsättningar och i samband med fördelning av överskott. Därutöver finns även koncentrationsrisker och katastrofrisker.

Den övergripande styringen av försäkringsriskerna fastställs i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bland annat principer för hur premier bestäms, försäkringstekniska

avsättningar beräknas och hur överskott fördelas. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. Riktlinjerna beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som beslutas av vd, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas. Ansvarig aktuarie föreslår förändringar av försäkringstekniska riktlinjer och försäkringstekniskt beräkningsunderlag under 2015. Från och med 2016 föreslår Aktuariefunktionen förändringar av försäkringstekniska riktlinjer medan bolagsaktuarien föreslår förändringar av försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Hantering av försäkringsrisker

Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsbolag. Korrekt prissättning av riskerna tryggar Förenade Livs långsiktiga lönsamhet. Reservesättningarna måste vara tillräckliga och fördelningen av överskott skälig. Risker liksom principer och verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av försäkringskontrakt.

Löpande rapportering av bland annat riskkänslighet, konsolidering och andra nyckeltal till styrelsen utgör en del av bolagets interna uppföljning och riskhantering.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att Förenade Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en ökad dödlighet bland de försäkrade. Om dödligheten underskattas vid tecknande av försäkring leder det till ett ökat antal ersättningar utbetalas.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att Förenade Livs möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades insjuknande eller tillfrisknande.

Risken hanteras genom att sjukligheten i bestånden följs upp, och genom att sjuklighetsantaganden uppdateras. Sjuklighetsrisk hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring. I samband med skadereglering av sjukfall sker också riskbedömning, främst av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Driftskostnadsrisk

Med driftskostnadsrisk avses risken för att Förenade Livs möjlighet att nå sina mål påverkas av risken för att de driftskostnader som försäkringen medför underskattas. Underskattade driftskostnader kan medföra förluster på grund av otillräcklig avsättning avseende driftskostnader. Även fördelning av överskott påverkas av belastning för driftskostnader.

Frekvensrisk och ersättningsrisk

Inom skadeförsäkring bestäms i huvudsak den totala kostnaden för en försäkringsprodukt av antalet inträffade skador och storleken på dessa. Förenade Liv har valt att benämna riskerna som osäkerheten i antalet skador medför för frekvensrisk. Riskerna med anledning av osäkerheten i skadebelopp benämns ersättningsrisk. I skadeförsäkringsrörelse hanteras dessa risker med olika metoder för redan inträffade skador och sådana som ännu inte skett. Osäkerheten i avsättningarna för inträffade skador är kopplad till ersättningsnivå, förväntad avvecklingstid och eftersläpning i skaderapporteringen (inträffade men ännu ej rapporterade skador). När det gäller osäkerheten i avsättningen för icke inträffade skador är denna kopplad till såväl skadefrekvens som skadebelopp. En utförligare beskrivning av riskerna följer nedan.

Frekvensrisk

Denna risk är mest signifikant för icke inträffade skador då skadefrekvens är en väsentlig faktor i premieberäkningen, tillsammans med antaganden om framtida skadebelopp och driftskostnader. En underskattning av skadefrekvens leder till att den beräknade premien inte kommer att motsvara de faktiska skadekostnaderna förknippade med försäkringen. För skador som redan inträffat men ännu inte kommit till bolagets kännedom är denna risk kopplad till eftersläpningen i skaderapporteringen och kan leda till otillräcklig nivå på avsättningen för oreglerade skador.

Ersättningsrisk

Antaganden om skadebelopp för icke inträffade skador är, i likhet med antalet skador, en väsentlig faktor i premieberäkningen. En underskattad ersättningsrisk leder till att den beräknade premien och övriga intäkter i försäkringen inte kommer att motsvara de faktiska

skade- och driftskostnaderna förknippade med försäkringen. När det gäller inträffade skador, inklusive de icke rapporterade, är denna risk främst kopplad till osäkerheten i såväl avvecklingstiden som ersättningsnivån.

Icke inträffade skador

Det är viktigt att reducera frekvensrisk och ersättningsrisk för icke inträffade skador för Förenade Liv och därför prissättningen av försäkringskontrakten ses över löpande. Underlag till analysen hämtas från databaser som innehåller information om historisk exponering och skaderesultat. Denna information analyseras regelbundet med olika typer av statistiska metoder. Vid behov görs förändringar i prissättningen som träder i kraft vid förnyelsen av avtalen. Utöver prissättningen ser Förenade Liv även löpande över försäkringsvillkor och teckningsregler i syfte att diversifiera riskurvalet och få täckning för de kostnader som är förknippade med försäkringsavtalet

Inträffade skador

Risken för att de försäkringstekniska avsättningarna inte räcker för att reglera inträffande skador, hanteras främst genom utvecklade aktuariella metoder och en noggrann kontinuerlig uppföljning av anmälda skador och utbetalningsströmmar. Avsättningarna kontrolleras och utvärderas löpande i det ordinarie boksluts- och prognosarbetet. Eventuellt överskott eller underskott redovisas i sin helhet i resultaträkningen som ett avvecklingsresultat. Olika typer av skador hanteras på skilda sätt och ändrade lagar, regler, rutiner eller överenskommelser kan innebära att den framtida skadeutvecklingen skiljer sig från den historiska.

Annullationsrisk

Annullationsrisken är ytterst begränsad inom Förenade liv eftersom åtaganden försvinner i samband med försäkrings upphörande. Ett undantag är, förtidskapital, där rätten till ersättning sker med en eftersläpning på upp till 3 år och detta innebär att en lämplig avsättning måste bokas för att täcka kostanden. Antaganden som används för denna reservsättning ses löpande över för att bättre kunna spegla avsättningsbehovet.

Koncentrations- och katastrofrisker

Med koncentrationsrisk vid tecknande av försäkring avses risken för otillräcklig riskutjämning på grund av för litet kollektiv eller skevt urval. Förenade Livs försäkringsverksamhet är inriktad på stora kollektiv. Inom ett och samma kollektiv adderas en stor mängd oberoende risker vilket ger en riskutjämning och minskar riskerna vid tecknandet. Katastrofrisk är risken för ett stort antal dödsfall eller sjukfall som följd av en katastrof.

Risker vid tecknandet och katastrofrisker hanteras bland annat via återförsäkring. Återförsäkringsprogrammet för 2015 omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med fler än ett skadefall samt kvotåterförsäkring avseende sjukvårdsförsäkring. Återförsäkringsprogrammet fastställs av styrelsen och ses över löpande.

Risker vid fördelning av överskott

Enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043) ska fördelning av överskott styras av försäkringarnas bidrag till överskottet. Försäkringsrisker vid överskottshantering finns både i samband med hur mycket överskott som fördelas på kundernas försäkringar som återbäring och i samband med hur utbetalning av överskott fördelas över tiden. Konsekvensen av felaktig överskottshantering är en oskäligen fördelning av överskott mellan olika försäkringar.

Känslighetsanalys av reservsättningsantaganden

I tabellen visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om dödligheten, sjukligheten eller driftskostnaderna förändras. Dödssannolikheten antas minska med 20 %. En minskad dödssannolikhet innebär minskade avsättningar.

Sjukligheten stressas genom att;

- ettårs sannolikheten för insjuknande ökas med 50 %,
- sannolikheten att sjukfall upphör minskas med 20 % och
- driftskostnaderna antas öka med 10 %.

Analyserna är gjorda utan hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden.

Känslighetsanalys av sättningsrisk

Kkr		Förändring i antagande %	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	2015-12-31		2 196 951		
Minskad dödlighet		-20%	2 123 384	73 567	57 382
Ökad sjuklighet		50%	2 282 938	-85 987	-67 070
Ökade driftskostnader		10%	2 205 527	-8 576	-6 689

Kkr		Förändring i antagande %	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar	2014-12-31		2 010 823		
Minskad dödlighet		-20%	1 995 871	14 953	11 663
Ökad sjuklighet		50%	2 097 492	-86 668	-67 601
Ökade driftskostnader		10%	2 018 833	-6 649	-5 186

Mkr	2015		2014	
	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp
Försäkrat belopp som betalas ut i händelse av dödsfall				
0-0,636 Mkr per kontrakt	1 260 467	169 826	1 261 483	155 749
0,636-1,272 Mkr per kontrakt	5 062	4 792	5 001	4 373
mer än 1,272 Mkr per kontrakt	399	568	394	563
	1 265 928	175 186	1 266 878	160 685

Känslighet för risker hänförliga till försäkringsavtal**Mätning av försäkringsrisk**

Försäkringsrisk mäts främst genom stresstester och känslighetsanalyser, samt tidigare nämnda analyser av historiska skaderesultat, exponeringar och utbetalningsmönster. Kapitalkrav för försäkringsrisker under Solvens II ger även vägledning av företagets risksituation. Kapitalkraven analyseras närmare inom ramen för den årliga lämplighetsbedömningen av standardformeln under Solvens 2.

Skadeförsäkring

Avsättningarna för skadeförsäkringar är känsliga för förändringar i de väsentliga antaganden som nämnts tidigare. Känsligheten för förändringar av några av dessa antaganden är svår att kvantifiera, exempelvis förändringar i regleringen av trafikförsäkring. Känslighetsanalys har genomförts genom att mäta effekten på brutto, och nettoavsättningar (exklusive skadelivräntor och avsättning för framtida skaderegleringskostnader), vinst före skatt och eget kapital av rimligt sannolika förändringar i några centrala antaganden. Effekterna har mätts antagande för antagande, med övriga antaganden konstanta. Någon hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden har därmed inte tagits.

Känslighet för risker hänförliga till försäkringsavtal

Kkr	Förändring i antagande	Avsättning % ar brutto	Resultat före skatt	Eget kapital
Antagande				
2015				
Försäkringstekniska avsättningar		2 196 951		
Genomsnittlig skadekostnad	10%	2 416 646	-219 695	-219 695
Genomsnittligt antal skador	10%	2 416 646	-219 695	-219 695
2014				
Försäkringstekniska avsättningar		2 010 823		
Genomsnittlig skadekostnad	10%	2 211 905	-201 082	-201 082
Genomsnittligt antal skador	10%	2 211 905	-201 082	-201 082
	Förändring i antagande	Avsättning ar netto	Resultat före skatt	Eget kapital
Antagande				
2015				
Försäkringstekniska avsättningar f.e.r		2 156 167		
Genomsnittlig skadekostnad	10%	2 371 784	-215 617	-215 617
Genomsnittligt antal skador	10%	2 371 784	-215 617	-215 617
2014				
Försäkringstekniska avsättningar		1 981 369		
Genomsnittlig skadekostnad	10%	2 179 506	-198 137	-198 137
Genomsnittligt antal skador	10%	2 179 506	-198 137	-198 137

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare gjorda uppskattningar

Nedanstående tabeller visar den uppskattade totala brutto- respektive nettokostnaden för oreglerade skador, både rapporterade och IBNR (inträffade men ännu ej rapporterade till försäkringsföretaget), vid slutet av varje skadeår. Tabellerna visar också utbetalningar hänförliga till dessa skador.

Kkr	Alla tidigare år	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (brutto)	4 375 312	782 526	713 420	613 321	675 040	785 232	894 964	8 839 815
Ett år senare	3 847 406	578 361	514 803	593 387	709 860	829 542		
Två år senare	3 579 908	490 025	504 616	598 966	724 943			
Tre år senare	3 454 785	496 562	517 092	611 846				
Fyra år senare	3 385 161	495 861	528 101					
Fem år senare	3 327 872	506 788						
Uppskattad slutlig skadekostnad 2015-12-31	3 299 337	506 788	528 101	611 846	724 943	829 542	894 964	
Ackumulerade utbetalda försäkringsersättningar	3 140 831	457 096	463 865	521 316	580 748	580 477	463 073	6 207 406
Avsättning för oreglerade skador, Skadebehandlingsreserv	228 677	49 692	64 236	90 530	144 194	249 065	445 385	1 271 779
Akkumulerat över/underskott	17 111	3 812	4 827	6 556	10 142	20 536	26 673	89 657
D:o i % av initial skadekostnad	25	35	26	-	-7	-6		

Kkr	Alla tidigare år	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (netto)	3 794 871	754 192	674 412	577 151	644 469	759 372	858 609	8 063 076
Ett år senare	3 308 866	550 640	494 347	558 150	678 672	800 640		
Två år senare	3 077 345	478 468	484 591	564 445	694 904			
Tre år senare	2 973 902	485 341	496 500	578 083				
Fyra år senare	2 897 892	484 407	507 723					
Fem år senare	2 844 997	495 465						
Uppskattad slutlig skadekostnad 2015-12-31	3 273 412	495 465	507 723	578 083	694 904	800 640	858 609	
Ackumulerade utbetalda försäkringsersättningar	2 695 052	435 140	433 424	476 511	539 153	519 079	449 579	5 547 938
Avsättning för oreglerade skador, Skadebehandlingsreserv	228 381	49 267	63 076	87 934	139 520	240 293	422 524	1 230 995
Akkumulerat över/underskott	17 111	3 812	4 827	6 556	10 142	20 536	26 673	89 657
	521 459	258 728	166 689	-932	-50 435	-41 268		

Rapportering av försäkringsrisk

Regelbunden rapportering till vd och styrelse sker genom riskrapport och aktuarierapport. I riskrapporten, som tas fram av riskfunktionen, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker. Aktuarierapporten, som tas fram av Aktuariefunktionen¹, fokuserar på försäkringstekniska avsättningar och därmed sammanhängande metoder och risker. Styrelsen får vidare en samlad bedömning av de totala försäkringsriskerna i företaget i så kallade statusrapporter. Extern rapportering sker i form av rapporter till Finansinspektionen, där bl.a. skadeutveckling för olika riskår redovisas. En rapport med egen risk- och solvensbedömning (FLAOR) har tagits fram och rapporterats under 2015. Rapporten innehåller bl.a. ett antal möjliga framtida åtgärder för att minska försäkringsrisken.

Dokumentation av försäkringsrisk

Försäkringspolicy beslutas av styrelsen och innehåller bland annat försäkringstekniska riktlinjer, övriga bestämmelser kring försäkringstekniska avsättningar, bestämmelser vid teckning av försäkring, reservsättning, hantering av överskott, hantering av försäkringsrisker samt återförsäkring.

Kontroll av försäkringsrisk

Utfall av analyser dokumenteras, dels inför översyner av prissättningen för olika produkter och dels inför reservsättning i samband med bokslut och solvensrapportering. Även alternativa värderingar av försäkringstekniska avsättningar dokumenteras. Uppföljning av risker görs även i samband med att underlag tas fram för tillsynsrapportering.

¹ Aktuariefunktionen etablerades 1 januari 2016.

Finansiella risker

Finansiell risk definieras som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser. Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att under gällande risk- och placeringsrestriktioner på bästa sätt bidra till en stabil och konkurrenskraftig premie. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla att utvecklingen på finansmarknaderna blir mycket svag. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att legala restriktioner om skuldtäckning och solvens ska uppfyllas samt att risknivån aldrig får vara högre än att grönt ljus erhålls i Finansinspektionens trafikljusmodell.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt riktlinjer för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper, såsom förväntad avkastning, risk och korrelation, prognoser för försäkringsrörelsens utveckling samt möjlighet att använda tillgångarna för skuldtäckning. Därutöver görs en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar kapitalförvaltningen för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt alternativa placeringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur).

Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom Kapitalförvaltningen. Även alternativa placeringar sköts internt.

Hantering av finansiella risker

Kapitalförvaltningen ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och Kapitalförvaltningen. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen i placeringsriktlinjerna. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i Förenade Liv är sammansatt av fem delportföljer: aktier, räntor, alternativa placeringar, bolagsstrategiska innehav och säkringsinstrument.

I huvudsak används derivat för att skräddarsy portföljens risknivå. Säkringsinstrument är placeringar vars huvudsyfte är matcha placeringsrisker i åtagandena, t.ex. ränteswappar för att förändra balansräkningens räntekänslighet.

Bolagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Exempel på en sådan placering är aktier i koncernföretag samt innehavet av aktier i Swedbank.

Inom Kapitalförvaltningen finns Riskstyrningskommittén som sammanträder veckovis. Vid dessa möten diskuteras riskexponeringen i förvaltningsportföljerna, beslut fattas och protokollförs, om eventuella åtgärder för att effektivisera förvaltningen eller ändra riskexponeringen. Sådana åtgärder kan vara att förändra risknivån genom förändring av det mandat som den externa förvaltaren har fått eller genom att förändra risknivån med derivat.

Under året har handel skett med aktier, räntebärande värdepapper, valutor och derivat på dessa (aktieindexterminer, ränteterminer och valutaterminer).

Marknadsrisk

Förenade Liv definierar marknadsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för Förenade Liv och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, spreadrisk samt valutarisk. Dessa risker värderas och utvärderas nedan enligt känslighetsanalyser i Finansinspektionens trafikljusmodell. I känslighetsanalyserna tas även hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner.

Mätning av aktiekursrisk

Förenade Liv definierar aktiekursrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser. Aktiekursrisken mäts i enlighet med Finansinspektionens trafikljusmodell där effekterna av en procentuell nedgång i marknadsvärdet på aktierna skattas. Aktieexponeringen är uppdelad på svenska och utländska aktier och marknadsvärdena stressas med 40 respektive 35 procent. För aktiederivat mäts risken genom att den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav. Kapitalkravsberäkningen kompletteras med stresstester för kartläggning av hur givna scenarier påverkar nyckeltalen resultat, avkastning, solvenskvot och skuldtäckning.

I tabellen nedan redovisas effekten av en kursnedgång på 40 procent för svenska aktier och andelar samt en kursnedgång på 35 procent för utländska aktier. Effekten av aktieindexterminer och aktieindexoptioner har medtagits i beräkningen. Dessa stressnivåer överensstämmer med angivelserna i Finansinspektionens trafikljus.

	2015		2014	
	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Känslighetsanalys - aktiekursrisk, Kkr				
Aktier	-319 789	-249 435	-328 330	-256 097
Totalt	-319 789	-249 435	-328 330	-256 097

Mätning av ränterisk

Förenade Liv definierar ränterisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. Värderingen är direkt beroende av rådande marknadsräntor varför dessa påverkar solvensen. Ränterisken, dvs. risken för förändringar i marknadsräntor, påverkar företagets riskutrymme.

För Förenade Liv är det ofördelaktigt med stigande marknadsräntor eftersom avsättningsbehovet då minskar mer än vad värdet av räntebärande placeringar gör. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Ränterisken mäts genom kapitalkrav beräknat enligt Finansinspektionens trafikljusmodell. I trafikljusmodellen mäts ränterisk som känsligheten i hur tillgångar och skulder påverkas av förändringar i nominella respektive reala räntor. Beräkning utförs separat för svenska kronor, euro samt andra utländska valutor. Mätningen utförs baserat på scenario om parallellförskjutning av nominella marknadsräntor i SEK med +/- 1 procentenhet för tillgångar. För åtaganden utgår scenariot från en parallellförskjutning av nominella marknadsräntor för ränteswappar i SEK med +/- 1 procentenhet, diskonteringsränta bestäms i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter. För reala räntor utförs motsvarande beräkning men med en parallellförskjutning med +/- 0,5 procentenheter.

Kapitalkravsberäkningen kompletteras med stresstester för kartläggning av hur givna scenarier påverkar nyckeltalen resultat, avkastning, solvensgrad, trafikljus och skuldtäckning. För ränterisk följs även matchningsgraden upp. Matchningsgraden utgör förhållandet mellan tillgångarnas och skuldernas räntekänslighet vid en parallellförskjutning av ränteläget med +1 procentenhet.

Nedanstående tabell illustrerar hur företaget är exponerad för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder Räntexponering, Kkr	Högst 1 år	Längre än 1 år men högst 3 år	Längre än 3 år men högst 5 år	Längre än 5 år men högst 10 år	Längre än 10 år	Totalt
2015						
Tillgångar						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	171 672	1 262 185	894 528	260 286	179 431	2 768 102
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	-	-	-	-	-	-
	171 672	1 262 185	894 528	260 286	179 431	2 768 102
Skulder och avsättningar						
Avsättningar för oreglerade skador som diskonteras	81 574	103 798	39 139	50 973	6 723	282 207
Livförsäkringsavsättningar som diskonteras	7 086	11 599	8 539	16 412	1 638	45 274
Livförsäkringsavsättning (premieperiodisering)	47 409	-	-	-	-	47 409
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	316	-	-	-	-	316
	136 385	115 397	47 678	67 385	8 361	375 206
Netto, tillgångar och skulder	35 287	1 146 788	846 850	192 901	171 070	2 392 896

Räntebindningstider för tillgångar och skulder Räntexponering, Kkr	Högst 1 år	Längre än 1 år men högst 3 år	Längre än 3 år men högst 5 år	Längre än 5 år men högst 10 år	Längre än 10 år	Totalt
2014						
Tillgångar						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	133 649	1 224 663	668 934	516 441	112 986	2 656 673
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	1 793	-	-	-	-	1 793
	135 442	1 224 663	668 934	516 441	112 986	2 658 466
Skulder och avsättningar						
Avsättningar för oreglerade skador som diskonteras	76 892	99 117	38 157	50 026	6 583	270 775
Livförsäkringsavsättningar som diskonteras	7 513	12 297	9 053	17 400	1 737	48 000
	84 405	111 414	47 210	67 426	8 320	318 775
Netto, tillgångar och skulder	51 037	1 113 249	621 724	449 015	104 666	2 339 691

Ränterisk kassaflödesrisk

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5% påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindningstid upp till ett år.

Kkr	2015	2014
Ökning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	1 238	991
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	100	-
Kkr		
Minskning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	-1 238	-991
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-100	-

Valutarisk

Förenade Liv definierar valutarisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk. Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i aktier och räntor. Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och styrs främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar. Företagets försäkringsåtaganden är i allt väsentligt denominerade i svenska kronor.

Valutarisken mäts genom kapitalkrav beräknat enligt Finansinspektionens trafikljusmodell. Trafikljusmodellens metod att mäta känslighet i valutakurs är som en tänkt kursförändring med +/-10 procent. Beräkningen utförs för nettoposition med avseende på förändring i varje enskild valuta företaget är exponerad mot.

Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Valutakursexponering, Kkr

2015	USD	JPY	GBP	EUR	CAD	AUD	HKD	Övrigt
Placeringstillgångar								
Aktier och andelar	232 258	35 830	27 667	46 423	11 782	10 105	5 054	20 432
Obligationer och andra räntebärande värdepapper								
Andra finansiella placeringstillgångar								
Övriga tillgångar	10 009	231	312	3 690	56	102	26	315
Summa tillgångar	242 267	36 061	27 979	50 113	11 838	10 207	5 080	20 747
Övriga skulder och avsättningar	-9	-	-	-148	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	-9	-	-	-148	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	242 258	36 061	27 979	49 965	11 838	10 207	5 080	20 747
Nominellt värde valutaterminer	95 736	11 966	-	-37 670	-	-	-	-13 312
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	337 994	48 027	27 979	12 295	11 838	10 207	5 080	7 435

Valutakursexponering, Kkr

2014	USD	GBP	EUR	CAD	AUD	AUD	HKD	Övrigt
Placeringstillgångar								
Aktier och andelar	241 160	31 946	47 818	16 242	11 548	4 559	15 858	40310
Obligationer och andra räntebärande värdepapper								
Andra finansiella placeringstillgångar								
Övriga tillgångar	6 351	205	2 991	53	114	65	127	182
Summa tillgångar	247 511	32 151	50 809	16 295	11 662	4 624	15 985	40 492
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-1 669	-	-	-	-	-
Summa skulder och avsättningar	247 511	32 151	49 140	16 295	11 662	4 624	15 985	40 492
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	65 307	20 583	-7 689	-	1 063	-	-13 878	-34 452
Nominellt värde valutaterminer	312 818	52 734	41 451	16 295	12 725	4 624	2 107	6 040
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	312 818	52 734	41 451	16 295	12 725	4 624	2 107	6 040

Känslighetsanalys - valutakursrisk

En ogynnsam förändring med 10 procent av företagets nettoexponering mot utländska valutor (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkar resultat före skatt enligt nedanstående tabell.

Kkr	2015	2014
USD	-33 799	-31 282
GPB	-2 798	-5 273
EUR	-1 230	-4 145
CAD	-1 184	-1 630
CHF	-	-211
HKD	-508	-462
AUD	-1 021	-1 273
JPY	-4 803	-
Övrigt	-744	-604
Summa	-46 087	-44 879

Mätning av spreadrisk

Spreadrisk är risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av inbördes differenser av räntor för värdepapper. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet. Spreadrisk mäts genom kapitalkrav beräknat enligt Finansinspektionens trafikljusmodell. Trafikljusmodellen använder en stress av spreaden ovan den riskfria räntan som en mätning av känsligheten för kreditrisk. Två scenarior beräknas, det ena med en fördubbling av spreaden och det andra med en ökning av spreaden med 25 baspunkter, varav det för företaget sämsta scenariot används som stress. Spreadförändringen vid känslighetsanalysen uppgår därför alltid till minst +25 baspunkter.

Kapitalkravsberäkningen kompletteras med stresstest för kartläggning av hur en negativ utveckling av spreaden påverkar företagets resultat. Därutöver följs utvecklingen av relevanta spreadar upp löpande.

Kreditrisk

Kredit-, motparts- och emittentrisk är risker att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små. Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i återförsäkringsfordringar och återförsäkrarens andel av oreglerade skador

Förenade Livs återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarens kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringskyddet upprätthålls. Den maximala kreditriskexponeringen som återförsäkringsstillgångarna ger upphov till för företaget per balansdagen uppgår till 16 961 (10 659) miljoner kronor i fordringar på återförsäkrare och 33 209 (29 455) miljoner kronor i återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För ej standardiserade derivat begränsas kreditrisken genom att alla realiserade vinster säkerställs av motparterna i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal.

Den kreditriskexponering (efter avdrag för värde av säkerheter) som företaget är exponerat för i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan (Maximal kreditexponering). Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering som företaget är exponerat för (efter avdrag för värde av säkerheter) i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av nedanstående tabell.

Kkr Maximal kreditriskexponering	Brutto	2015 Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	2014 Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 732 938		2 732 938	2 622 981		2 622 981
Derivat	781	-	781	4 606	-	4 606
Fordringar	206 768	-	206 768	75 141	-	75 141
Upplupna ränteintäkter	35164	-	35164	33 693	-	33 693

Kkr
Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar

2015	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	1 770 976	540 886	456 240	-	-	-	2 768 102

2014	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	1 845 463	452 110	359 100	-	-	-	2 656 673

Övriga finansiella tillgångar har ingen rating. Det redovisade värdet för finansiella tillgångar som annars skulle redovisas som förfallna till betalning eller nedskrivna och vars villkor har omförhandlats, eller som är antingen förfallna till betalning eller nedskrivna uppgår per balansdagen till ett ringa belopp.

Kreditexponering mot återförsäkrare, Kkr	AA	A	Ingen rating	Totalt
2015-12-31				
Fodringar avseende återförsäkrare			4 393	4 393
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	33 016		7 768	40 784
Skulder avseende återförsäkrare	-16 822		-139	-16 961
2014-12-31				
Fodringar avseende återförsäkrare	-	-	8 768	8 768
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	16 729	1 156	11 569	29 454
Skulder avseende återförsäkrare	-11 205	579	-33	-10 659

Finansiell koncentrationsrisk

Förenade Liv definierar finansiell koncentrationsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar.

Förenade Livs största koncentrationsrisk är exponeringen mot Swedbank. Denna koncentrationsrisk beaktas vid valet av placeringsinriktning och särskilt vid sammansättningen av företagets aktieportfölj. I relation till marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsriskerna vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Mätning av finansiella koncentrationsrisker

Den finansiella koncentrationsrisken mäts och följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar. De största koncentrerade exponeringarna följs upp särskilt genom scenarioanalys och uppföljning av utveckling av värde och andel av tillgångsportföljen.

Väsentliga koncentrationer

Per 2015-12-31 hade Förenade Liv följande stora exponeringar (för räntebärande värdepapper, aktier, derivat och övriga finansiella placeringsstillgångar):

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk

Kkr 2015	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer	Kkr 2014	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Svenska Handelsbanken	510 513	510 513	Svenska Handelsbanken	418 664	418 664
Swedbank	668 086	456 651	Swedbank	546 559	365 797
Nordea	473 586	473 586	SEB	359 105	359 105
SEB	456 267	456 267	Nordea	329 570	329 570
SBAB	48 181	48 181	SBAB	47 323	47 323
JP Morgan	14 098				

Väsentliga koncentrationsrisker av aktierisk

Kkr 2015	Totalt	Kkr 2014	Totalt
Swedbank	460 393	Swedbank	480 047
Apple Inc	7 665	Apple Inc	8 630
Alphabet	5 883	Exxon Mobil	4 728
Microsoft	5 327	Microsoft	4 636
Exxon Mobil	3 894	Johnson & Johnson	3 481
General Electric	3 854	Wells Fargo & CO	3 409
Amazon.com	3 499	Procter & Gamble	3 048
Johnson&Johnson	3 395	Nestle	3 019
Wells Fargo	3 252	Novartis	2 974
Facebook	2 993	General Electric	2 648

Likviditetsrisker

Förenade Liv definierar likviditetsrisk som risken att finansiella transaktioner inte kan fullgöras eller endast till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering. Tillgångarna placeras i huvudsak i värdepapper med god likviditet. Detta säkerställer att mängden likvida tillgångar med betryggande marginal överstiger företagets i närtid förväntade betalningsförpliktelser.

För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg.

Företagets likviditetsexponering med avseende på återstående löptider på finansiella skulder framgår av tabellen nedan.

Tabellen visar odiskonterade nominella värden.

Kkr 2015	Återstående löptider				Utan löptid
	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	
Övriga skulder	-	17 284	-	-	-
Upplupna kostnader	-	-	-	-	-
	-	17 284	-	-	-

Kkr 2014	Återstående löptider				Utan löptid
	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	
Övriga skulder	-	8 624	-	-	-
Upplupna kostnader	-	-	-	-	-
	-	8 624	-	-	-

Verksamhetsrisker

Förenade Liv definierar verksamhetsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens interna eller externa miljö eller till följd av verksamhetens genomförande eller styrning. Företagets verksamhetsrisker delas in i följande tre riskkategorier:

Operativa risker

Med operativa risker avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av den löpande verksamhetens genomförande.

Operativa risker kan till exempel uppstå till följd av icke ändamålsenliga interna processer och rutiner, bristfälliga system, handhavandefel eller brott mot externa eller interna regler.

Omvärldsrisker

Med omvärldsrisker avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser utanför företagets direkta kontroll. Omvärldsrisker kan till exempel uppstå till följd av regelverksförändringar, makroekonomiska händelser, politiska förändringar, innovationer och förändringar på försäkringsmarknaden.

Strategiska risker

Med strategiska risker avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av att den långsiktiga styrningen av verksamheten baseras på otillräckliga underlag och analyser. Strategiska risker kan till exempel uppstå till följd av att helhetssyn, långsiktighet, omvärldsförändringar och risker inte beaktas i tillräcklig utsträckning.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och då väsentliga förändringar inträffat. Nedan beskrivs hur verksamhetsrisker hanteras inom företaget.

Identifiera verksamhetsrisker

Utgångspunkten vid identifiering av verksamhetsrisker är verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning samt eventuella incidenter. Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och vilka hot eller eventuella möjligheter de kan innebära. Kunskap om verksamheten och dess risker finns framför allt i första ansvarslinjen där respektive chef är ytterst ansvarig för att risker identifieras inom sina ansvarsområden, som även innefattar eventuell utlagd verksamhet. I samband med riskidentifiering identifieras och dokumenteras konsekvenser som kan uppstå om risken inträffar och de bakomliggande orsakerna till risken.

Första linjens chefer ansvarar även för att dokumentera riskerna i en företagsgemensam riskförteckning.

Riskidentifiering sker även i samband med årlig affärsplanering och vid förändring av verksamheten. Exempel på sådana förändringar är förvärv och avyttringar, utläggning av affärskritisk verksamhet och projekt. Riskfunktionen inom företaget stödjer och utmanar första ansvarslinjen i riskidentifieringen samt tillhandahåller metod- och dokumentationsstöd.

Genomföra riskanalys

Analys av identifierade verksamhetsrisker genomförs där konsekvens och sannolikhet värderas. Även effekten av eventuell samverkan mellan risker analyseras. Riskanalysen syftar till att ta fram underlag för beslut om hur verksamhetsriskerna ska hanteras och att göra det möjligt att bedöma företagets sammanlagda riskexponering. Vid bedömningen av konsekvenser görs en analys av hur stor påverkan risken kan få på kunder, varumärke eller resultat om den inträffar. Sannolikheten bedöms genom en uppskattning av när eller hur ofta risken skulle kunna inträffa om inga åtgärder vidtas. Första ansvarslinjen ansvarar för analys och värdering av riskerna och dokumenterar sin bedömning i riskförteckningen. Riskfunktionen tillhandahåller metodstöd för värdering av verksamhetsrisker och stödjer och utmanar första ansvarslinjens analys och värdering.

Hantera verksamhetsrisker

De verksamhetsrisker som identifierats (och analyserats) behandlas genom att beslut tas om riskerna ska accepteras, reduceras eller elimineras. Därefter beslutas om vilka eventuella åtgärder som ska vidtas varefter beslutade åtgärder planeras och genomförs. Första ansvarslinjen ansvarar för att hantera riskerna men kan ta stöd av riskfunktionen vid utformning av åtgärder. Företagets riskaptit är vägledande för beslut om hantering av verksamhetsrisker. Risktagandet begränsas ytterst av företagets risktolerans som anger vilken riskexponering som är acceptabel.

Övervaka och följ upp verksamhetsrisker, utvärdera riskhantering

Chefer i första ansvarslinjen ansvarar för att följa upp att beslutade riskhanterande åtgärder genomförs och får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första ansvarslinjens uppföljning och följer upp och utvärderar utförande och effektivitet av riskhanterande åtgärder. Riskfunktionen övervakar och utvärderar även den sammanlagda riskexponeringen i förhållande till företagets riskkapitit och risktolerans. Därutöver ansvarar riskfunktionen för att definiera, analysera och följa upp riskindikatorer i syfte att i ett tidigt skede fånga upp signaler om ökad riskexponering.

Analysera och rapportera riskexponering

Första ansvarslinjen ansvarar för att löpande informera riskfunktionen om omständigheter som är relevanta för riskrapporteringen, om dessa inte framgår av riskförteckningen. Riskfunktionen ansvarar för att minst två gånger per år sammanställa och analysera information om företagets verksamhetsrisker. Analysen innefattar en bedömning av hur riskerna förhåller sig till beslutad riskkapitit och risktolerans, riskernas utveckling över tid samt effekten av hur riskerna samverkar. Riskfunktionen rapporterar sin bedömning av företagets sammanlagda exponering för verksamhetsrisker till vd och styrelse. Därutöver rapporterar riskfunktionen sina analyser och bedömningar till koncernledningen som en del av företagets affärsplaneringsprocess.

Kontinuitetsplanering

Om händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvensen av dessa händelser med hjälp av kontinuitetsplaner och krisberedskap. Kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare. Åtgärder dokumenteras och följs upp. Rapporterade incidenter kategoriseras och värderas. Information om incidenter utgör en viktig del vid ovan nämnda självutvärdering av verksamhetsriskerna.

Kapitalhantering

Kapitalhanteringen styrs av företagets kapitalhanteringspolicy som formellt träder i kraft 1 januari 2016. Policyn ska säkerställa att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften samt täcka risker och åtaganden i verksamheten. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av kapitalmål samt analys av solvenssituation.

Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav och främja ändamålsenligt kapitalutnyttjande. Kapitalhanteringen ska ske i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner.

Mål för kapitalisering

Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckta i SCR-kvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken solvenskvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallens nedre och övre kapitalmålnivå. Kapitalmålet tar sin utgångspunkt i den av styrelsen stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar.

Företaget ska vara kapitaliserat med betryggande kapitalbuffert så att Folksam Sak inte behöver tillskjuta kapital. Kapitalbufferten ska täcka kapital avseende långsiktighetsbuffert, återbäring, investeringar/tillväxt, förvärv samt eventuell ytterligare marknadsbuffert.

Kapitalbas

Företagets kapitalbas ska i huvudsak bestå av kapitalposter av hög kvalitet, det vill säga nivå-1 kapital. I primärkapitalet ingår aktiekapital, överkursfond, uppskjutna skattefordringar (netto) och den avstämningsreserv som tillkommer genom att värdering av posterna i Solvens II-balansräkningen respektive den finansiella rapporteringen skiljer sig åt.

Aktuell kapitalsituation

Företaget har under 2015 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2016 till 2018. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets kapitalbehov, samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det legala kapitalkravet.

Företaget har en stabil finansiell position. SCR-kvoten är stabil och företaget klarar alla sina risktoleranser för nivå på SCR-krav samt signalnivån för totalt SCR-krav. Företaget är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. Företagets egna risk- och solvensbedömning föranleder inga omedelbara åtgärder utöver de som finns i företagets affärsplan.

Not 3. Fusion

Den 1 juli 2015 fusionerades dotterföretaget Salus Ansvar Personförsäkringar AB org nr 516401-8573 med Förenade Liv. Salus Ansvar Personförsäkringar ABs premieintäkt (för egen räkning, resultat före skatt, samt nettotillgångar fram till fusionsdagen framgår av tabellerna nedan.

<u>Namn</u>	<u>Premieinkomst f.e.r</u>	<u>Resultat före skatt</u>
SalusAnsvar Personförsäkringar AB	2 362	8 368

Nettotillgångar:

<u>Kkr</u>	<u>2015</u>
Immateriella tillgångar	.
Placeringstillgångar	35 904
Omsättningstillgångar	
Depåer hos företag som avgivit återförsäkring	
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar	3 709
Fordringar	21 859
Andra tillgångar	26 591
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 006
Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven åf)	14 762
Skulder	1 772
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	97
<u>Nettotillgångar</u>	<u>72 438</u>

Fusionen redovisas enligt BFNAR: 1999:1

Not 4. Premieinkomst, Kkr	2015	2014
Skadeförsäkringsrörelse		
Premieinkomst	566 356	451 380
Premier för avgiven återförsäkring	-48 575	-30 842
Förändring i Avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker ²	-54 792	
Summa	462 989	420 538
Livförsäkringsrörelse		
Inbetalda och tillgodoförda premier	535 116	518 175
Premier för avgiven återförsäkring	-773	-787
Summa	534 343	517 388
Grupp försäkringspremier	508 076	484 285
Premieinkomst för direkt livförsäkring		
Periodiska premier	508 076	484 285
Premieinkomst för direkt livförsäkring		
Premier för återbäringsberättigade avtal	508 076	484 285
Premier för ej återbäringsberättigade avtal	-	-

2) Förändringar i avsättning för ej intjänade premier och kvardröjande risker för 2014 kan ej redovisas med hänvisning till not 1 Rättning av felaktig premier redovisning med hänvisning till IAS 8.

Not 5. Kapitalavkastning, intäkter, Kkr	2015	2014
Erhållna utdelningar	37 318	36 302
Ränteintäkter med mera		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	31 647	42 988
Koncernbolag	16	27
Övriga ränteintäkter		1 126
varav från finansiella tillgångar som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringar redovisade via resultaträkningen		
Valutakursvinst netto	25 459	81 462
Realisationsvinst netto		
Aktier och andelar	17 471	73 538
Räntebärande värdepapper	31 416	19 856
Summa	143 327	255 299
Kapitalavkastning intäkter redovisade i		
Livförsäkringsrörelsen	67 906	122 393
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	75 421	132 906
Summa kapitalavkastning, intäkter	143 327	255 299

Not 6. Värdeökning på övriga placeringstillgångar, Kkr	2015	2014
Aktier och andelar		931
Obligationer och andra räntebärande värdepapper		81 736
Summa	-	82 667
Värdeökning på övriga placeringstillgångar redovisade i		
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen		43 028
Livförsäkringsrörelsen		39 639
Summa realiserade vinster på placeringstillgångar	-	82 667

Not 7. Utbetalda försäkringsersättningar, Kkr	2015	2014
Skadeförsäkringsrörelse		
Utbetalda försäkringsersättningar	-388 000	-310 245
Skadebehandlingskostnader	-43 793	-31 559
Återförsäkrares andel	34 870	24 011
	-396 923	-317 793
Livförsäkringsrörelse		
Utbetalda försäkringsersättningar	-426 860	-422 405
Skadebehandlingskostnader	-9 199	-7 388
Återförsäkrares andel	-1 715	-
	-437 774	-429 793
Not 8. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar f e r, Kkr	2015	2014
Skadeförsäkringsavsättning		
Före avgiven återförsäkring	-346	-1 054
	-346	-1 054
Livförsäkringsavsättning		
Före avgiven återförsäkring	-44 826	-14 116
	-44 826	-14 116

Not 9. Driftskostnader, Kkr	2015	2014
Skadeförsäkringsrörelsen		
Anskaffningskostnader	-23 841	-24 369
Administrationskostnader inkl. mottagen driftskostnadsersättning	-61 566	-57 619
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	7 688	4 558
	-77 719	-77 430
Övriga driftskostnader		
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	-43 793	-31 559
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-2 241	-2 310
Övrigt	-77 719	-77 430
Summa driftskostnader	-123 753	-111 299
Livförsäkringsrörelsen		
Anskaffningskostnader	-25 071	-23 336
Administrationskostnader inkl. mottagen driftskostnadsersättning	-57 375	-52 327
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	-	-
	-82 446	-75 663
Övriga driftskostnader		
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	-9 199	-7 388
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-1 999	-2 127
Övrigt	-82 446	-75 663
Summa driftskostnader	-93 644	-85 178
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadslag		
Personalkostnader med mera	-92 587	-72 587
Lokalkostnader med mera	-15 276	-12 139
Avskrivningar med mera	-144	-179
Övrigt	-52 159	-68 188
	-160 166	-153 093
Arvode och kostnadsersättning till revisorer		
KPMG		
Revisionsuppdrag	-473	-625
Andra uppdrag	-69	-44
Summa	-542	-669
Med revisionsuppdrag avser lagstadgad revision av års- och koncernredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt revision och annan granskning utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal. Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter.		
Operationella leasingavtal (leasetagare)		
Operationell leasing där företaget är leasetagare avser i huvudsak kostnader för lokaler.		
Förfallotidpunkt, totala framtida minimileaseavgifter		
<1 år	-	-2 115
Summa	-	-2 115
Totala leasingavgifter under perioden	-	-2 139
varav minimileaseavgifter	-	-2 139

Not 10. Kapitalavkastning, kostnader, Kkr	2015	2014
Kapitalförvaltningskostnader	-4 240	-4 437
Räntekostnader med mera		
Övriga räntekostnader	-1 763	-988
varav från finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade via resultaträkningen	-1 763	-988
Övriga finansiella kostnader	-750	-676
Summa	6 753	-6 101
Kapitalavkastning kostnader redovisade i		
icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelse	-3 423	-3 174
Livförsäkringsrörelsen	-3 330	-2 927
Summa kapitalavkastning, kostnader	-6 753	-6 101

Not 11. Värdeminskning på övriga placeringstillgångar, Kkr	2015	2014
Aktier och andelar	-34 716	-3 963
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-35 941	-
Summa	-70 657	-3 963

Värdeminskning på övriga placeringstillgångar redovisade i		
icke-teknisk redovisning	-37 349	-2 063
Livförsäkringsrörelsen	-33 308	-1 900
Summa	-70 657	-3 963

Not 12. Övriga tekniska intäkter	2015	2014
Övriga tekniska intäkter	23	-
	23	-

Not 13. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument, Kkr
2015

Finansiella tillgångar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			Summa
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	
Aktier och andelar	35 241	-	-	35 241
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	28 825	-	-	28 825
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	-	-
Övriga fordringar	-	-	1 318	1 318
Summa	64 066	-	1 318	65 384
Finansiella skulder	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin			Summa
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Övriga skulder	
Derivat, netto	-	7 782	-	7 782
Övriga skulder	-	-	-1 264	-1 264
Summa	-	7 782	-1 264	6 518

2014

Finansiella tillgångar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			Summa
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	
Aktier och andelar	150 506	-	-	150 506
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	46 101	-	-	46 101
Övriga fordringar	-	-	1 469	1 469
Summa	196 607	-	1 469	198 076
Finansiella skulder	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin			Summa
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Övriga skulder	
Derivat, netto	-	11 278	-	11 278
Övriga skulder	-	-	-1 130	-1 130
Summa	-	11 278	-1 130	10 148

Not 14. Bokslutsdispositioner, Kkr

	2015	2014
Förändring av periodiseringsfond	43 553	21 586

Not 15. Skatter, Kkr	2015	2014
Skatt på årets resultat		
Aktuell skattekostnad	-14 628	724
<u>Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt</u>	<u>13 509</u>	<u>-32 735</u>
	-1 119	-32 011
Specifikation av aktuell skattekostnad		
Avkastningsskatt	534	-150
Aktuell skattekostnad avseende inkomstbeskattad verksamhet		
Periodens skattekostnad	-4 475	-462
<u>Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år</u>	<u>-10 687</u>	<u>1 336</u>
Summa aktuell skattekostnad/skatteintäkt	-14 628	724
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt		
Uppskjuten skatt avseende omräkning IB	-	-
<u>Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader</u>	<u>13 509</u>	<u>-32 735</u>
Summa uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	13 509	-32 735
Skatt avseende inkomstskatt		
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-15 162	874
<u>Uppskjuten skatt</u>	<u>13 509</u>	<u>-32 735</u>
Summa skatt inkomstbeskattad verksamhet	-1 653	-31 861
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt		
Resultat före skatt	-47 573	170 146
Resultat före skatt Pab	8 368	
<u>Avgår resultat i avkastningsbeskattad verksamhet</u>	<u>-</u>	<u>-15 300</u>
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	-39 205	154 846
Skatt enligt gällande skattesats, 22,0 % (22,0%)	8 625	-34 066
Andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	409	869
<u>Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser</u>	<u>-10 687</u>	<u>1 336</u>
Summa	-1 653	-31 861
Not 16. Aktier och andelar, Kkr	2015	2014
Bokfört värde	849 944	889 488
Anskaffningsvärde	624 747	639 584
Verkligt värde	849 944	889 488
varav:		
Noterade aktier	849 800	889 342
Onoterade aktier	144	146

Not 17. Obligationer och andra räntebärande värdepapper, Kkr	2015	2014
Upplupet anskaffningsvärde		
Statsskuldsväxlar	26 006	107 989
Svenska staten	666 870	933 401
Svenska kommuner	88 604	66 301
Svenska bostadsinstitut	1 445 368	1 083 704
Svenska emittenter	443 090	342 326
Utländska stater	9 500	-
	2 679 438	2 533 721
varav:		
Noterade	2 679 438	2 533 721
Bokfört värde/Verkligt värde		
Statsskuldsväxlar	26 005	107 977
Svenska staten	692 803	974 542
Svenska kommuner	90 871	69 175
Svenska bostadsinstitut	1 464 154	1 118 153
Svenska emittenter	449 604	353 133
Utländska stater	9 501	-
	2 732 938	2 622 980
varav:		
Noterade	2 732 938	2 622 980
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	269 819	284 225
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	2 061	159

Vid värdering av räntebärande värdepapper enligt upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på 2 679 438 (2 533 721) Kkr.

Not 18. Utlåning till kreditinstitut, Kkr	2015	2014
Kreditinstitut Sverige	5 098	-
	5 098	-

Not 19. Fordringar avseende direkt försäkring, Kkr	2015	2014
Försäkringstagare	53 069	33
	53 069	33

Not 20. Övriga fordringar, Kkr	2015	2014
Fordringar på koncernföretag	-	2 510
Övrigt	12 350	7 088
	12 350	9 598

Not 21. Kategorier av finansiella tillgångar och skulder, Kkr

2015	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa redovisat/verkligt värde	Anskaffningsvärde
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	849 944	-	-	849 944	624 747
Obligationer och andra Räntebärande värdepapper	2 732 938	-	-	2 732 938	2 679 438
Utlåning till kreditinstitut	-	-	5 098	5 098	5 098
Derivat	-	781	-	781	-
Övriga fordringar	-	-	231 245	231 245	-
Andra tillgångar	-	-	247 934	247 934	247 934
Upplupna intäkter	-	-	35 164	35 164	35 164
Summa	3 582 882	781	519 441	4 103 104	3 592 381
	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Finansiella skulder som bestämts tillhöra kategorin				
2015	Innehav för handelsändamål	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat/verkligt värde	Anskaffningsvärde	
Finansiella skulder					
Derivat	3 396	-	3 396	3 396	
Övriga skulder	-	46 518	46 518	46 518	
Summa	3 396	46 518	49 914	49 914	

2014	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa redovisat/verkligt värde	Anskaffningsvärde
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	889 488	-	-	889 488	639 584
Obligationer och andra Räntebärande värdepapper	2 622 981	-	-	2 622 981	2 533 721
Derivat	-	4 606	-	4 606	-
Övriga fordringar	-	-	75 141	75 141	75 141
Andra tillgångar	-	-	198 553	198 553	198 553
Upplupna intäkter	-	-	33 693	33 693	33 693
Summa	3 512 469	4 606	307 387	3 824 462	3 480 692

2014	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
	Finansiella skulder som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat/verkligt värde	Anskaffningsvärde
Finansiella skulder					
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	-	-
Derivat	-	3 816	-	3 816	3 816
Övriga skulder	-	-	28 096	28 096	28 096
Summa	-	3 816	28 096	31 912	31 912

Information om finansiella instruments verkliga värden

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (t ex courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. För finansiella skulder bestäms verkligt värde utifrån noterad säljkurs. Sådana instrument återfinns på balansposterna aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper samt fondförsäkringstillgångar. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger på så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; obligationer, derivat samt onoterade innehav vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade aktier, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserat på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som t. ex. diskonterat kassaflöde, substansvärdeometoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond ska fastställas utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kursställs. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig creditspread.

Derivat

Derivat värderas till verkligt värde. Börshandlade ränte- och aktieterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senast officiella köp- eller säljkurs. Ränteswappar och swaptions värderas med hjälp av yieldkurvor baserad på köp- och säljkurs samt avseende Swaptions; även volatilitetsytor. OTC-aktieindexoptioner marknadsvärderas med hjälp av Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Information om finansiella instruments verkliga värden

I nedanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. I not 1 Redovisningsprinciper återfinns beskrivningar om hur verkligt värde bestäms avseende tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

Inga betydande överföringar mellan nivå 1 och 2 har skett under året.

2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Aktier och andelar	849 800		144	849 944
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 732 938		-	2 732 938
Derivat		781	-	781
Summa	3 582 738	781	144	3 583 663
Skulder				
Derivat	-443	-2 953	-	-3 396
Summa	-443	-2 953	-	-3 396

2014	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Aktier och andelar	889 342	146	-	889 488
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 622 980	-	-	2 622 980
Derivat	671	3935	-	4 606
Summa	3 512 993	4 081	-	3 517 074
Skulder				
Derivat	-1 808	-2 008	-	-3 816
Summa	-1 808	-2 008	-	-3 816

2015	Aktier och andelar	Totalt
Ingående balans 2015-01-01	-	-
Totalt redovisade vinster och förluster		
redovisat i årets resultat	14	14
redovisat direkt i eget kapital	-	-
Försäljningslikvid försäljning	-24	-24
Förflyttning in till nivå 3	154	154
Utgående balans 2015-12-31	144	144
Vinster och förluster redovisade i årets resultat		
för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2015-12-31	14	14

2014	Aktier och andelar	Totalt
Ingående balans 2014-01-01	-	-
Totalt redovisade vinster och förluster		
redovisat i årets resultat	-	-
redovisat direkt i eget kapital	-	-
Utgående balans 2014-12-31	-	-
Vinster och förluster redovisade i årets resultat		
för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2014-12-31	-	-

Under året har överföring av aktier och andelar skett från nivå 2 till nivå 3. Överföringen uppgår till 154 kkr. Anledningen till överföringen är att väsentlig indata inte är observerbar. Överföringarna anses ha ägt rum vid rapportperiodens slut.

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

Förenade Liv har innehav i valutaterminer vilka hänförs till värderingskategori 2.

Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs andelar i investeringsfonder.

Förenade Liv innehav i investeringsfonder avser private equityfonder. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

Värderingen baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kursåttas. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdeметоден, nyligen genomförs transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Det föreligger inte någon aktiv handel och inte heller några noterade marknadsdata och för större delarna av innehaven finns det inte annan observerbar marknadsdata att tillgå för denna typ av tillgångar.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

Verkligt värde för Utlåning till kreditinstitut och Kassa och bank hänförs till nivå 1 hierarkin för verkligt värde p.g.a. det inte finns någon osäkerhet i värderingen.

Övriga fordringar och Upplupna ränteintäkter utgörs av kortfristiga fordringar. Det verkliga värdet anses därför vara detsamma som det redovisade värdet och har hänförs till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Övriga skulder utgörs av kortfristiga skulder. Det verkliga värdet anses därför vara detsamma som det redovisade värdet och har hänförs till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Not 22. Materiella anläggningstillgångar, Kkr	2015	2014
Inventarier		
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	1 570	1 570
Förvärv	18	-
Utgående balans 31 december	1 588	1 570
Akkumulerade avskrivningar		
Ingående balans	-1 155	-976
Årets avskrivningar	-144	-179
Utgående balans 31 december	-1 299	-1 155
Redovisat värde 1 januari	416	595
Redovisat värde 31 december	289	416

Not 23. Obeskattade reserver, Kkr	2015	2014
Periodiseringsfond tax 2010	-	52 312
Periodiseringsfond tax 2011	42 561	42 561
Periodiseringsfond tax 2012	45 661	45 661
Periodiseringsfond tax 2013	72 358	72 358
Periodiseringsfond tax 2014	63 382	63 382
Periodiseringsfond tax 2015	2 819	2 819
Periodiseringsfond tax 2016	8 760	-
	235 541	279 093

Not 24. Ej intjänade premier och kvardröjande risker, Kkr	2015			2014		
	Brutto	Avgiven	Netto	Brutto	Avgiven	Netto
Avsättning för ej intjänade premier						
Ingående balans		-	-			
Premieinkomst	566 356	-55 599	510 757			
Intjänade premier under perioden	-511 564	49 349	-462 215			
Utgående balans	54 792	-6 250	48 542			

Not 25. Livförsäkringsavsättning, Kkr	2015	2014
Ingående balans	181 262	166 092
Inbetalda premier	535 895	-
Premier som förbrukats under året	-487 707	-4 374
Avsättningar relaterade till Fusion	11	
Övrigt	-3 017	19 545
Utgående balans brutto	226 444	181 262
Återförsäkrarens andel		-
Utgående balans netto	226 444	181 262

Not 26. Avsättning för återbäring och rabatter, Kkr	2015	2014
Ingående balans	617 908	680 559
Årets avsättningar för återbäring och rabatter	-63 629	-62 651
Utgående balans	554 279	617 908

Not 27. Avsättning för oreglerade skador, Kkr	2015	2014
Ingående balans brutto	1 211 654	1 037 225
Kostnad för skador som inträffat innevarande år	885 173	810 567
Utbetalda försäkringsersättningar	-867 852	-771 597
Avvecklingsresultat	62 749	108 235
Avsättning relaterade till Fusion	14 426	
Effekt av ändrade antagande	55 287	27 223
Utgående balans avsättning för oreglerade skador	1 361 436	1 211 653
Utgående balans återförsäkrarens andel	-40 784	-29 455
Utgående balans netto	1 320 652	1 182 199

Not 28. Avsättning för skatter, Kkr	2015	2014
Uppskjutna skattefordringar och skulder		
Aktier och andelar	48 582	53 912
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	11 542	19 256
Derivat	-564	169
Pensionsförpliktelser	-1 007	-1 275
Summa övriga uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder, netto	58 553	72 062

Samlliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt i resultaträkningen.

Not 29 . Pensioner och liknande förpliktelser, Kkr	2015	2014
Ingående balans	4 681	5 469
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	144	169
Räntekostnad	113	205
Aktuariella vinster och förluster	-1 606	-1 162
Övriga förändringar	365	-
Utgående balans	3 697	4 681
Antaganden		
Diskonteringsränta	2,90%	2,20%
Framtida löneökning	3,26%	3,11%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,26%	3,11%
Framtida ökning av pensioner (Inflation)	1,76%	1,61%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser i moderföretaget avser ej tryggade förpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har rätt att gå i pension vid 62 års ålder, för övriga anställda gäller 65 år. Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande cirka 65 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder.

När den anställda väljer att gå i pension vid 62 års ålder gör Folksam en kompletterande premieinbetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Beräkning av avsättning för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts med antagande om att cirka 50 procent utnyttjar möjligheten till förtida pensionsavgång.

Not 30. Skulder avseende direkt försäkring, Kkr	2015	2014
Försäkringsföretag	5 481	8 814

Not 31. Derivat, Kkr	2015	2014
Derivatinstrument med positiva värden eller värden noll		
Verkligt värde		
Aktieoptioner		667
Ränteterminer		4
Valuteterminer	781	3 935
Ränteswappar	-	-
Summa verkligt värde	781	4 606
Derivatinstrument med negativa värden		
Verkligt värde		
Aktieoptioner	127	1 669
Ränteterminer	316	139
Valuteterminer	2 953	2 008
Summa verkligt värde	3 396	3 816

Nominellt belopp / återstående kontraktstid på derivat med positiva värden eller värde noll 2015	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Aktieoptioner			
Aktieoptioner			
Ränteterminer		-	-
Valutaoptioner			
Valuteterminer	779	-	-
Swaptions			
Ränteswappar	-	-	-
Övriga			
2014	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Aktieoptioner	-	-	-
Aktieoptioner	21	-	-
Ränteterminer	1 566	-	-
Valutaoptioner			
Valuteterminer	3 946	-	-
Swaptions			
Ränteswappar	-	-	-
Övriga	-	-	-

Nominellt belopp / återstående kontraktstid på derivat med negativa värden eller värde noll 2015	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Aktieoptioner			
Aktieoptioner	7		
Ränteterminer	126 043	-	-
Valutaoptioner			
Valuteterminer	2 885	-	-
Swaptions			
Ränteswappar	-	-	-
Övriga			

2014	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år
Aktieoptioner	-	-	-
Aktie terminer	7	-	-
Ränteterminer	31 000	-	-
Valutaoptioner	-	-	-
Valuta terminer	1 984	-	-
Swaptions	-	-	-
Ränteswappar	-	-	-
Övriga	-	-	-

Not 32 Upplysningar om kvittning

Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning eller ett liknande avtal

		Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen						
2015		Brutto-belopp redovisade finansiella tillgångar	Brutto-belopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balans-räkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balans-räkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Netto belopp	
Balanspost	Tillgångar							
Derivat	Derivat (OTC)	781	-	-	-	-217	564	
Omvända repor, inlåning av värdepapper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-	
Derivat	Skulder							
Derivat	Derivat (OTC)	2 953	-	-	-	-217	2 736	
Repor, utlåning av värdepapper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-	

Finansiella tillgångar som är föremål för kvittning, som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning eller ett liknande avtal

		Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen						
2014		Brutto-belopp redovisade finansiella tillgångar	Brutto-belopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balans-räkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balans-räkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Netto belopp	
Balanspost	Tillgångar							
Derivat	Derivat (OTC)	4 191	-	4 191	-	-951	3 240	
Omvända repor, inlåning av värdepapper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-	
Derivat	Skulder							
Derivat	Derivat (OTC)	1 449	-	1 449	-	-951	498	
Repor, utlåning av värdepapper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-	

Not 33. Övriga skulder, Kkr	2015	2014
Skulder till koncernföretag	8 014	710
Skulder till närstående företag	47	99
Övrigt	9 223	7 823
	17 284	8 632

Not 34. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter, Kkr	2015	2014
Semesterskuld samt skuld till Skatteverket	5 742	5 839
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	31 968	4 141
	37 710	9 980

Not 35. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

2015

Kkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Aktier och andelar	-	849 944	849 944
Obligationer och räntebärande värdepapper	-	2 732 938	2 732 938
Derivat	781	-	781
Utlåning kreditinstitut	5 098	-	5 098
Återförsäkrarens andel av premiereserv	6 250	-	6 250
Oreglerade skador	40 784	-	40 784
Fordringar avseende direkt försäkring	60 501	-	60 501
Övriga fordringar	33 788	-	33 788
Materiella tillgångar	-	289	289
Kassa och bank	247 646	-	247 646
Upplupna ränte- och hyresintäkter	35 164	-	35 164
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	-	-	-
Summa tillgångar	430 012	3 583 171	4 013 183
Skulder och avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	54 506	171 938	226 444
Avsättningar för oreglerade skador	342 393	1 019 043	1 361 436
Avsättningar för återbäring och rabatter	50 258	504 021	554 279
Avsättningar för andra risker och kostnader	-	-	-
Depåer från återförsäkrare	-	-	-
Skulder avseende direkt försäkring	29 958	-	29 958
Skulder avseende återförsäkring	16 961	-	16 961
Derivat	3 396	-	3 396
Övriga skulder	17 284	-	17 284
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	37 710	-	37 710
Summa skulder och avsättningar	552 466	1 695 002	2 247 468

2014

Kkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Aktier och andelar	-	967 488	967 488
Obligationer och räntebärande värdepapper	-	2 622 981	2 622 981
Derivat	4 606	-	4 606
Återförsäkrarens andel av livförsäkringstekniska avsättningar	-	-	-
Oreglerade skador	-	-	-
Fordringar avseende direkt försäkring	33	-	33
Övriga fordringar	9 598	-	9 598
Materiella tillgångar	-	416	416
Kassa och bank	198 137	-	198 137
Upplupna ränte- och hyresintäkter	33 693	-	33 693
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	-	-	-
Summa tillgångar	246 067	3 590 885	3 836 952
Skulder och avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	7 513	173 749	181 262
Avsättningar för oreglerade skador	323 285	888 369	1 211 654
Avsättningar för återbäring och rabatter	92 651	525 256	617 907
Avsättningar för andra risker och kostnader	-	-	-
Depåer från återförsäkrare	-	-	-
Skulder avseende direkt försäkring	8 814	-	8 814
Skulder avseende återförsäkring	10 659	-	10 659
Derivat	3 816	-	3 816
Övriga skulder	8 623	-	8 623
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	9 980	-	9 980
Summa skulder och avsättningar	465 341	1 587 374	2 052 715

Ställda pantar

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. Förenade Liv har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som bolaget har mot försäkringstagarna.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstitutet och således en förutsättning för handel.

Not 36. Ställda pantar, Kkr

	2015	2014
Övriga ställda pantar (bokfört värde)		
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar:		
Aktier och andelar	836 351	875 199
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 728 598	2 622 548
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-
Upplupna räntor och hyresintäkter	35 152	33 691
Summa	3 600 101	3 531 438

För andras räkning pantsatta tillgångar

Likvida medel	5 098	8 804
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 352	434
Finansieringsrepor	-	-
	<hr/>	<hr/>
	9 450	9 238
Totalt ställda panter	3 609 551	3 540 676

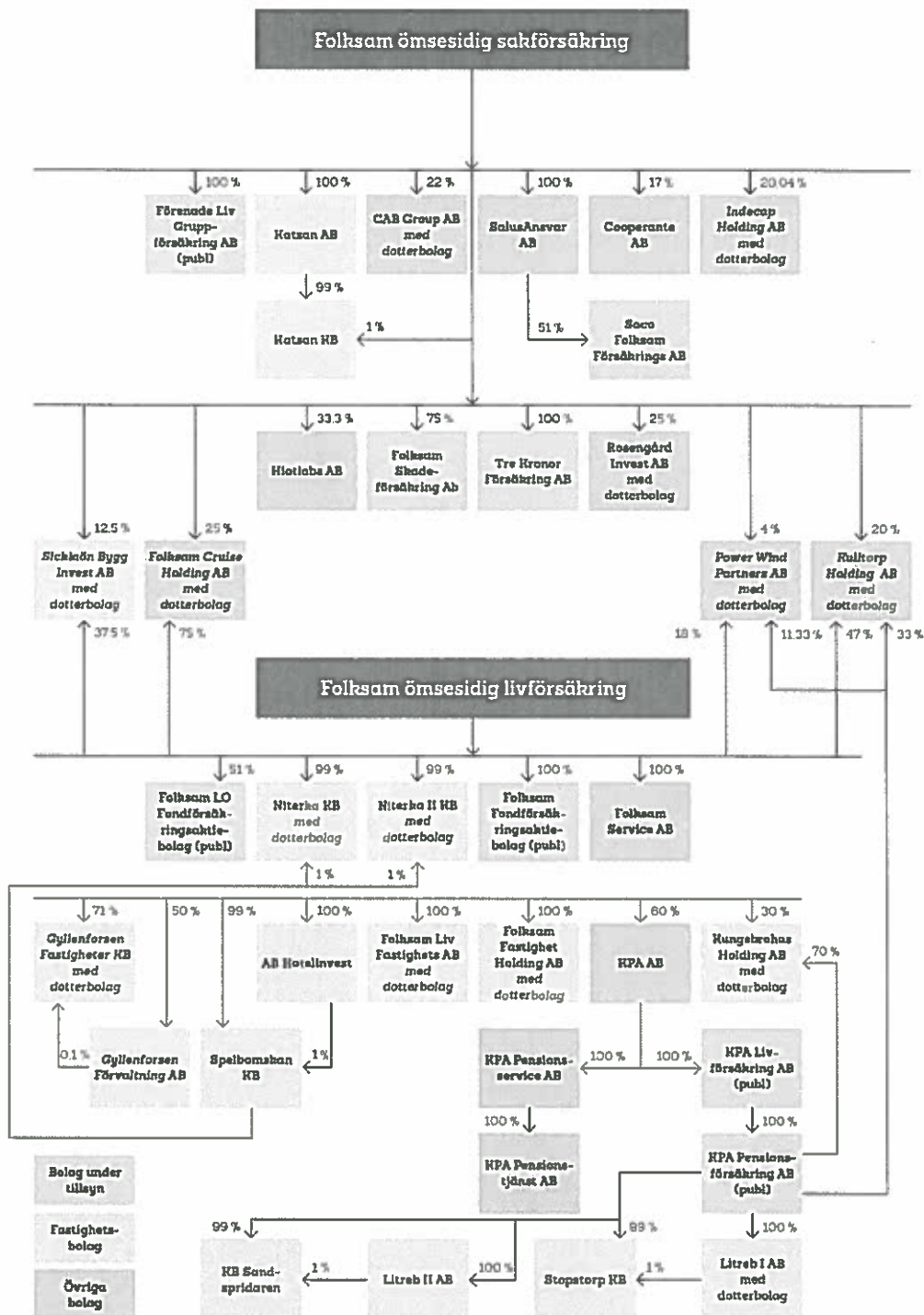
Säkerheter har ställts i enlighet med clearinginstitutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Not 37. Upplysningar om närstående**Närstående parter**

Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan Förenade Liv och närstående bolag i Folksam (Folksam Sak-koncernen respektive Folksam Liv-koncernen, inklusive KPA Pension) samt övriga närstående parter. Samtliga bolag i Folksam definieras som närstående på grund av gemensam ledning och gemensamma centrala enheter som stödjer gruppen.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt bolag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med bolag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i Folksam och företag/organisationer med inflytande i Folksam genom styrelserepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Ersättning och förmåner till ledande befattningshavare" i not 38.

Som närstående parter räknas inte de organisationer som har styrelserepresentation i bolag i Folksam. Dessa agerar inte i direkt eget intresse utan representerar försäkringstagarna.

Handwritten signature or initials in blue ink.

Bolagen i Folksam

Folksam består av två koncerner, Folksam Sak-koncernen och Folksam Liv-koncernen. Genom att bedriva både skade- och livförsäkringsverksamhet i Folksam uppnås betydande synergier.

Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar de helägda dotterföretagen Tre Kronor Försäkring AB, Förenade Liv Grupp försäkring AB (publ), Katsan AB och SalusAnsvar AB. Vidare innehar Folksam Sak 75 procent i Folksam Skadeförsäkring AB, 22 procent i det delägda CAB Group AB, 25 procent i Folksam Cruise Holding AB, 20 procent i Kulltorp Holding AB, 20 procent i Indecap Holding AB, 12,5 procent i Sicklaön Bygg Invest AB, 17 procent i Cooperante AB, och 4 procent i Power Wind Partners AB och 25 procent i Rosengård Invest AB.

Avvecklade dotterföretag

Under 2015 har Svenska Konsumentförsäkring AB (publ), Folksam Hälsa AB med dotterföretaget Folksam Hälsa Förlingekliniken AB samt Folksam Sak Fastighets AB avvecklats.

Upplysningar om hur närstående transaktioner ingås och följs upp

Inför varje år görs en affärsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vid ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av affärsplan. Principiella avvikelser från beslutad affärsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan bolagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje bolag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekta hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt som möjligt efter faktiskt nyttjande på bolag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

Tillikaanställning

Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställena inom Folksam i förhållande till utfört arbete.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som beslutats av styrelsen operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan enheter/bolag där interdebitering förekommer. Överenskommelserna, dokumenteras, och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Inventering av avseende ledande befattningshavares närstående transaktioner

En inventering har gjorts avseende ledande befattningshavares eventuella närstående transaktioner på belopp över 10 000 kronor. Denna inventering avser inte ersättningar som ledande befattningshavare/nyckelpersoner har erhållit i sin egenskap av ledande befattningshavare det vill säga löner, pensioner, styrelsearvode mm, vilka specificeras i årsredovisningens personalnot under ersättning till ledande befattningshavare. Med dessa personer och bolag förekommer inga transaktioner utöver normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

Närståendetransaktioner

Följande transaktioner har skett med närstående, kkr

Närståendetransaktioner, kkr	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
	2015	2014	2015	2014
Folksam ömsesidig sakförsäkring				
Försäkringsrörelsen	13 263	13 718	6 841	5 152
IT	18 910	17 736	1 080	-
Administrativt stöd	46 631	38 376	-	-
Pensionsavsättningar	12 390	9 723	-	-
Försäkring mot inkomstbortfall	480	-	-	-
Folksam ömsesidig livförsäkring				
Försäkringsrörelsen	3 893	172	8 152	4 200
Kapitalförvaltning	3 760	4 437	-	-
Administrativt stöd	162	227	-223	-
Tre Kronor Försäkrings AB				
Försäkringsrörelsen	-	-	159	83
Administrativt stöd	206	191	-	-
SalusAnsvar AB				
Administrativt stöd				
Administrativt stöd	-	-	1 449	2 323
SalusAnsvar Personförsäkringar AB				
Försäkringsrörelse	-	-	311	12 451
Administrativt stöd	-	-	-11	-
Saco Folksam Försäkringars AB				
Försäkringsrörelsen	-	-	4 099	4 201
IT	-	-	870	-
Administrativt stöd	-	-	1 643	1 800
Totalt	99 696	84 580	24 370	30 210

Försäkringsrörelsen

Försäkringsrörelsen består framförallt av kostnader för skadereglerings tjänster för barnförsäkringar, som Folksam Sak tillhandahåller för Förenade Liv. Ett avtal har upprättats för att förtydliga villkoren. Avtalet tillämpar självkostnadsprissättning samt löper årsvis och kan sägas upp senast nio månader före avtalstidens utgång. I posten försäkringsrörelsen ingår även en viss försäkringsadministration t ex juridiska och aktuariella tjänster.

Kapitalförvaltning och Administrativt stöd

Med kapitalförvaltning avses kapitalförvaltningskostnaderna. Folksam s kapitalförvaltning hanteras från och med maj 2008 av Swedbank Robur. Efter övertagandet fakturerar Swedbank Robur företagen Folksam Liv och Folksam Sak. Dotterföretag erlägger ersättning till sitt moderföretag för kapitalförvaltningen. Administrativt stöd avser kostnader inom övriga centrala enheter, exempelvis kostnader för redovisning, revision och marknadsföring.

IT

Bland IT-transaktionerna ingår bland annat datautrustning, drift och utveckling av system, trycksaker samt telefoni. Avtal har upprättats för att förtydliga villkoren avseende köp av telefoni- och telefonkundtjänster från Folksam Sak. Avtalen tillämpar självkostnadsprissättning och reglerar tjänstens omfattning.

Pensionskostnader

Folksam, exklusive KPA-bolagen, har sina pensioner tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Pensionsupplysningar lämnas i separat not nedan. Anställda i alla Folksambolag (exklusive KPA) är sedan 2006 överförda till Folksam Saks pensionsfond hos Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Pensionskostnaderna fördelas efter lönesummorna i respektive bolag.

Försäkring mot inkomstbortfall

Förenade Liv ska såsom ombud för Folksam Sak självständigt marknadsföra, sälja och administrera försäkring mot inkomstbortfall, under eget varumärke samt administrera försäkring mot inkomstbortfall under Folksams varumärke.

Internränta

Internränta betalas för fordringar och skulder mellan bolag inom Folksam. Räntan är STIBOR 1 vecka. I Förenade Liv uppgår inte internräntan till ett väsentligt belopp.

Garantier

Inga garantier har ställts ut av Förenade Liv till förmån för annat bolag i Folksam.

Kkr	Fordringar		Skulder	
	2015	2014	2015	2014
<u>Folksam ömsesidig sakförsäkring</u>				
Försäkringsrörelsen	-	-	8 014	710
<u>Folksam ömsesidig livförsäkring</u>				
Försäkringsrörelsen	10 418	-	-	-
<u>Tre Kronor Försäkring AB</u>				
Försäkringsrörelsen	-	-	47	99
<u>Saco Försäkringars AB</u>				
Försäkringsrörelsen	-	329	-	-
Försäkringsrörelsen	-	2181	-	-
Totalt	10 418	2510	8 061	809

Not 38. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett företag.

Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantal anställda 112 (106)

Medeltal anställda i Sverige	2015	2014
Tjänstemän	114	112
varav män	46%	29%

Löner, ersättningar och övriga förmåner, kkr	2015	2014
Styrelse	610	563
Verkställande direktör	1 402	1 395
Andra ledande befattningshavare	5 964	6 164
Kontorstjänstemän	47 799	42 251
Fälttjänstemän	-	-
Specialombud	1 698	1 212
Sociala kostnader	28 561	25 863
Summa löner och ersättningar	86 034	77 448
varav pensionskostnader	11 406	8 935
varav pensionskostnader verkställande direktören	586	348

Fördelning kvinnor och män i företagsledningen, Antal	2015		2014	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Vd, och andra ledande befattningshavare	4 (44%)	5 (56%)	4 (50%)	4 (50%)
Styrelse (inklusive personalrepresentanter)	5 (50%)	5 (50%)	6 (55%)	5 (45%)

Ersättningspolicy

Förenade Livs ersättningspolicy utgår från Folksam Saks ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att Förenade Liv når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på Förenade Liv. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

Förenade Liv har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande varför huvuddelen av ersättningarna inom Förenade Liv ska utgöras av fast grundlön. För verkställande direktör utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda inom Förenade Liv som kan påverka bolagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för kollektiva program baserade på Folksams övergripande mål fastställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag.

Beslutsgång för ersättningspolicy

Förenade Liv ersättningspolicy är fastställd av Förenade Liv styrelse.

Ersättningsutskott

Inom Förenade Liv har styrelseordföranden ersättningsutskottets roll.

Anställda som kan påverka risknivån i Förenade Liv

Förenade Liv har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i bolaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i Förenade Liv är verkställande direktör samt tillikaanställda med ansvar för kontrollfunktioner samt i ledande strategiska befattningar, tillikaanställda i kontrollfunktioner samt tillikaanställda styrelseledamöter i moder- och dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Folksam belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksam inklusive dotterföretag utom för verkställande direktör, koncernledning, verkställande direktör/vice verkställande direktör i dotterföretag och chef internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2015 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebansens mest nöjda kunder. Detta innebär ett fokus på Folksams affärsmål – Nöjda kunder samt Helkunder, vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet.

Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kr till maximalt 20 000 kr per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet avsätts i sin helhet obligatoriskt i en pensionsförsäkring.

	Grundlön/ Styrelse- arvode	Övriga förmåner	Pensions- kostnader	Summa
Ersättningar och övriga förmåner under året, kkr				
Styrelsens ordförande				
Sture Nordh	128	-	-	128
	-			
Övriga Styrelseledamöter				
Gilt Claesson Pipping	88	-	-	88
Eva-Lotta Nilson	83	-	-	83
Lars-Erik Klason	88	-	-	88
Kristian Sihlén	33	-	-	33
Linda Jonsson	6	-	-	6
Nicklas Hjert	77	-	-	77
Peter Lennartsson	83	-	-	83
Christina Björklund	24	-	-	
Summa styrelsearvode	610	-	-	586
Verkställande direktör				
Sari Zander	1395	8	586	1 989
Ledande befattningshavare				
Andra ledande befattningshavare (8 stycken)	5 731	233	2 091	8 055
Summa	5 731	233	2 091	8 055

Ersättning och förmåner till ledande befattningshavare

Principer

Styrelseordförande i av Folksam ägda dotter- och dotterdotterföretag har att informera Folksams vd och tillika koncernchef om vds lön och allmänna villkor i dotterföretaget innan beslut fattas. Till styrelsens ordförande och ledamöter inklusive personalrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämans beslut. Styrelsens externa ledamöter har ett fast årsarvode på 49 500 kr (49 500 kr) samt ett sammanträdesarvode på 5 500 kr (4 400 kr). Fackliga representanter och suppleanter har ett arvode om 3 000 kr (3000 kr) per sammanträde.

Ersättningen till verkställande direktör och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till verkställande direktören. För övriga ledande befattningshavare utgår inga rörliga ersättningar utöver Folksams belöningsprogram. Med andra ledande befattningshavare avses de personer (8 stycken) som tillsammans med vd utgör företagets ledningsgrupp.

Pensioner

Företaget har en förmånsbestämd pensionsplan som är generell för alla anställda inklusive vd. Pensionsförpliktelserna är tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Pensionsålder för vd och övriga anställda är 65 år. Möjlighet finns för alla anställda att gå i pension mellan 62 år och 67 år. Några utestående pensionsförpliktelser för styrelse och vd finns inte.

Avgångsvederlag och liknande förmåner

Inga avtal om avgångsvederlag eller liknande förmåner för vd eller andra ledande befattningshavare finns. Vd och andra ledande befattningshavare har i likhet med alla anställda fast lön och 6 månaders uppsägningstid.

Not 39. Pensionsupplysningar**Pensionsåtaganden**

Folksam tillämpar lagbegränsad IFRS i juridisk person och tillämpar reglerna i Tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av Tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen. Folksams pensionsplaner utgörs främst av pensionsförmåner som framgår i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggs pension, KTP, för tjänstemän samt till viss del av tillkommande pensionsförmåner för högre befattningshavare. Pensionsplanerna omfattar i huvudsak ålderspension, sjukpension och familjepension. Pensionsplanerna är främst tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse (KP).

Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionen men har givit Pensionsstiftelsen i uppdrag att ombesörja utbetalningen av pension å Folksams vägnar. Förenade Liv redovisar löpande sin del av pensionskostnaden i resultaträkningen, i takt med att den uppstår i Folksam. Nedanstående uppgifter avser hela Folksam exklusive KPA bolagen.

Mkr**Pensionsåtagande tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse**

	2015	2014
Verkligt värde på särskilt avskiljbara tillgångar	4 081	3 987
Pensionsåtagande tryggade i Pensionsstiftelsen	-3 412	-3 320
Övervärde (inkl buffertkapital)	669	667

Specifikation av verkligt värde på särskilt avskilda tillgångar i Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse

	2015	2014
Räntebärande värdepapper	2 494	2 352
Aktier	1 175	1 276
Alternativa placeringar	412	-
Fastigheter		359
Totalt värde på särskilt avskilda tillgångar	4 081	3 987

Kostnader för pensioner pensionering i egen regi

	2015	2014
Avsättning till Pensionsstiftelsen	107	88
Utbetalade pensioner	179	171
Gottgörelse för pensionsutbetalningar och administration	-179	-171
Särskild löneskatt på pensionskostnader, 24,26%	26	21
Avgår avkastning på särskilt avskilda tillgångar	-183	-416
Nettokostnad för pensioner i egen regi	-50	-307

Not 40. Avstämning av totalavkastningstabell

	Not	Ingående marknadsvärde 2015-01-01	Utgående marknadsvärde 2015-12-31	Totalavkastning 2015
Räntebärande				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	17	2 622 985	2 732 938	
Upplupen ränta		33 693	35 164	
Räntederivat, netto	31	-139	-316	
Likvida medel		31 627	55 203	
Räntebärande innan värderingsskillnader		2 688 166	2 822 989	27 112

Prisskillnader olika antal likviddagar vid värdering		2 643	3 062	-544
Värderingsprinciper terminer		139	316	1 719
Räntebärande enligt TAT		2 690 948	2 826 367	28 287
Aktier				
Aktier och andelar	16	887 819	849 944	
Restitutioner		179	117	
Omklassificering till alternativa placeringar		-146	-139	
Aktiederivat, netto	31	667	-127	
Likvida medel		1 282	1 949	
Aktier innan värderingsskillnader		889 801	851 744	40 091
Skillnad värderingskurs bid/traded		350	-654	-1 594
Värderingsprinciper terminer		82	127	651
Aktier enligt TAT		890 233	851 217	39 148
Alternativa placeringar				
Onoterade aktier		146	139	
Likvida medel		151	175	
Alternativa placeringar innan värderingsskillnader		297	314	16
Värderingsskillnader		4	3	-
Alternativa placeringar enligt TAT		301	317	16
Säkringsinstrument				
Valutaderivat, netto	31	1 923	-2 173	
Säkringsinstrument innan värderingsskillnader		1 923	-2 173	4 674
Värderingsskillnader		1	-	-790
Säkringsinstrument enligt TAT		1 924	-2 173	3 884
Bolagstrategiska				
Aktier och andelar koncern-och intresseföretag till bokfört värde		78 000		
Bolagstrategiska innan värderingsskillnader		78 000	-	
Uppdaterade marknadsvärden		-	-	
Bolagsstrategiska enligt TAT		78 000	-	
Summa placeringar		3 661 406	3 675 728	71 335

Not 41. Viktiga uppskattningar och bedömningar**Viktiga bedömningar vid tillämpning av koncernens redovisningsprinciper****Försäkringsavtal**

Enligt IFRS 4 ska avtal som överför betydande försäkringsrisk klassificeras som försäkring. Försäkringsföretaget har gjort bedömningen att försäkringsrisk överstigande fem procent ska anses vara betydande och avtalet därmed klassas som försäkring. En generell beskrivning av Förenade Livs redovisningsprinciper för klassificering av avtal finns i not 1.

I Förenade Liv redovisas samtliga avtal som försäkringsavtal.

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

Försäkringsföretagets redovisningsprinciper definierar närmare hur tillgångar och skulder ska klassificeras i olika kategorier:

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel förutsätter att dessa motsvarar beskrivningen av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel under redovisningsprinciper.

Finansiella tillgångar och skulder som försäkringsföretaget initialt valt att värdera till verkligt värde via resultaträkningen förutsätter att kriterierna under redovisningsprinciper uppfyllts.

Viktiga källor till osäkerheter i uppskattningar

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringsföretagets redovisningsprinciper för försäkringskontrakt beskrivs i not 1.

Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument

För värderingen av finansiella tillgångar och skulder för vilka det inte finns något direkt observerbart marknadspris används värderingstekniker som beskrivs under redovisningsprinciper i not 1. För finansiella instrument med begränsad likviditet avspeglar inte alltid det observerade marknadspriset faktiskt genomförda transaktioner. För sådana instrument kan därför vissa ytterligare bedömningar krävas beroende på osäkerheten i marknadssituationen.

Styrelsens och verkställande direktörens underskrift

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen är upprättad i överensstämmelse med god redovisningssed för försäkringsföretag, lämnade uppgifter stämmer med de faktiska förhållandena och ingenting av väsentlig betydelse är utelämnat som skulle kunna påverka den bild av bolaget som skapats av årsredovisningen.

Stockholm den

23/3 2016

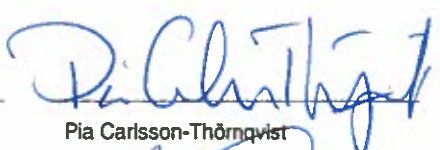
Sture Nordh

Styrelsens ordförande

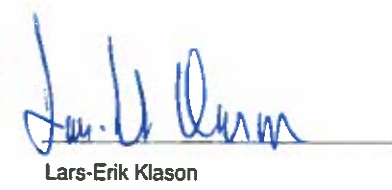

Sari Zander

Verkställande direktör

Pia Carlsson-Thörnqvist

Lars-Erik Klason

Eva-Lotta Nilsson

Kristian Sihlén

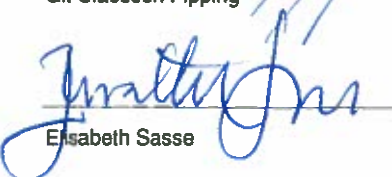
Git Claesson Pipping

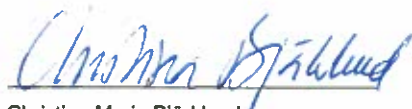
Peter Lennartsson

Nicklas Hjert

Elisabeth Sasse

Christina Maria Björklund

Vår revisionsberättelse har lämnats den

5 april 2016.

KPMG AB

Anders Bäckström

Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till årsstämman i Förenade Liv Grupp försäkring AB, org. nr 516401-6569

Rapport om årsredovisningen

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Förenade Liv Grupp försäkring AB för år 2015.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar för årsredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag, och för den interna kontroll som styrelsen och verkställande direktören bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att vi följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur bolaget upprättar årsredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i bolagets interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Förenade Liv Grupp försäkring ABs finansiella ställning per den 31 december 2015 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Förenade Liv Grupp försäkring AB för år 2015.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust, och det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt aktiebolagslagen.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala oss om förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust och om förvaltningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt god revisions sed i Sverige.

Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi utöver vår revision av årsredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Vi tillstyrker att årsstämman behandlar förlusten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 5 april 2016

KPMG AB

Anders Bäckström
Auktoriserad revisor